

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav řeckých a latinských studií

Bakalářská práce

Dafni Dimitriou

**ŘECKÁ NÁRODNĚ OSVOBOZENECKÁ REVOLUCE A JEJÍ OHLAS V
DOBOVÝCH ČESKÝCH PERIODIKÁCH**

se zaměřením na Čechoslaw; Národnj časopis pro Čechy a Morawany

The Greek National Revolution and its Perception in Czech Periodicals of that
time

with a focus on Čechoslaw; The National magazine for Bohemia and Moravia

Praha, 2022

vedoucí práce: PhDr. Konstantinos Tsivos, Ph.D.

Poděkování:

Děkuji tímto vedoucímu mé bakalářské práce panu doktorovi Konstantinovi Tsivosovi za návrh tématu práce, její laskavé vedení a průběžné konzultace. Rovněž mu děkuji za kontinuální podporu a inspiraci pro hlubší poznání řecké historie a reálií v rámci studia Novořecké filologie.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 12.4.2022

Dafni Dimitriou

Abstrakt (česky)

Tato bakalářská práce si klade za cíl zprostředkovat ohlas Řecké národně osvobozené revoluce v českých dobových periodikách, ku příležitosti jejího dvou-set letého výročí. Motivací pro volbu tématu byla také jeho dosavadní nízká míra poznání. Práce se zabývá společenskou a politickou reflexí revoluce v Řecku v prvních letech jejího průběhu českou obrozeneckou elitou. Středem pozornosti je časopis *Čechoslaw*, který během prvních dvou let povstání (1821-1822) přináší příspěvky žurnalistů, svobodně se vyjadřujících k situaci v Řecku. Následuje dozvuk ohlasu řecké revoluce v *Čechoslawu* z nadcházejících let 1823-1824, zasažených striktní cenzurou. Ucelenější obraz ohlasu řecké revoluce je doplněn kratším pojednáním o charakteru zpravodajství ve dvou hlavních dobových novinách, a to v *Dopisowateli pro Čechy a Morawany* a *Wlastenském zwěstowateli*.

První část práce se zabývá podrobnějším představením historického kontextu Řecké národně osvobozené revoluce, stručným nástinem jejího průběhu a vzhledem do novinové nakladatelské činnosti řecké vídeňské diaspory. V této souvislosti je rovněž pojednáno o počátcích českého národního obrození a o metternichovské cenzuře tisku.

Klíčová slova

Řecká národně osvobozená revoluce, české národní obrození, česká periodika

Abstract

This bachelor's thesis aims to mediate the response of the Greek National Liberation Revolution in Czech periodicals of that time, on the occasion of its two hundred years anniversary. The thesis deals with the social and political perception of the revolution in its first years by the Czech revival elite. Main focus lies in the magazine *Čechoslaw*, which during the first two years of the uprising (1821-1822) brings contributions of journalists, who express themselves freely on the situation in Greece. It testifies about sympathies of Czech revivalists towards Greek fellow believers, their outstanding orientation in European politics and their timeless opinions. The upcoming years (1823-1824) in *Čechoslaw* present an echoing response of the revolution affected by a strict censorship. A more comprehensive view of the response to the Greek Revolution is complemented by a short treatise on the nature of news in two major periodicals, namely the *Dopisowatel pro Čechy a Morawany* and the *Wlastenský zvěstovatel*.

The historical context of the Greek National Liberation Revolution is presented in more detail, followed by a brief outline of its course and an introduction of the first Greek periodicals published in the Greek diaspora in Vienna. In this context, the beginnings of the Czech national revival and the press censorship during the rule of Metternich are also discussed.

Keywords

Greek National Liberation Revolution, Czech National Revival, Czech periodicals

Περίληψη

Με αφορμή τα διακόσια χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Εθνικοαπελευθερωτικής Επανάστασης η πτυχιακή εργασία στοχεύει να παρουσιάσει την απήχυσή της στα τσεχικά περιοδικά της εποχής εκείνης. Το κίνητρο για την επιλογή του θέματος ήταν επίσης το χαμηλό επίπεδο εξοικείωσης με αυτό το συγκεκριμένο ζήτημα. Η πτυχιακή εργασία ασχολείται με την κοινωνική και πολιτική πρόσληψη της επανάστασης στα πρώτα χρόνια της πορείας της από την τσέχικη αφυπνιστική ελίτ. Στο κέντρο της προσοχής βρίσκεται το περιοδικό *Čechoslaw (Τσεχοσλαβ)*, παρουσιάζοντας προσωπικές συνεισφορές δημοσιογράφων που εκφράζονται ελεύθερα για την κατάσταση στην Ελλάδα κατά τα πρώτα δύο χρόνια της εξέγερσης (1821-1822). Ακολουθεί ο απόηχος της επανάστασης στο περιοδικό *Čechoslaw (Τσεχοσλαβ)* τα επόμενα χρόνια 1823-1824, επηρεασμένα από αυστηρή λογοκρισία. Μια πλήρης εικόνα της πρόσληψης στην Ελληνική Επανάσταση συμπληρώνεται από μια συντομότερη πραγματεία για τη φύση των ειδήσεων στα δυο κύρια περιοδικά της εποχής, συγκεκριμένα στο *Dopisowatel pro Čechy a Morawany (Ταχυδρόμος για τους Τσέχους και Μοράβιους)* και στο *Wlastenský zvěstowatel (Πατριωτικός Αγγελιοφόρος)*.

Το πρώτο μέρος της εργασίας αναλύει το ιστορικό πλαίσιο της Ελληνικής Εθνικοαπελευθερωτικής Επανάστασης, ακολουθώντας μια σύντομη περιγραφή της πορείας της επανάστασης και μια παρουσίαση των πρώτων ελληνικών περιοδικών που εκδόθηκαν στην ελληνική διασπορά της Βιέννης. Στο πλαίσιο αυτό συζητούνται επίσης οι απαρχές της τσεχικής εθνικής αναγέννησης και η λογοκρισία τύπου κατά την κυβέρνηση του Μέττερνιχ.

Λέξεις – κλειδιά

Ελληνική Εθνική Απελευθερωτική Επανάσταση, Τσέχικη Εθνική Αναβίωση, τσεχικά περιοδικά

Obsah

Úvod	8
Vymezení tématu, metodický postup, struktura práce	8
Charakteristika pramenů.....	9
Očekávaný výstup práce.....	10
1. Historický kontext Řecké národně osvobozené revoluce	11
1.1. Průběh	15
1.2. Řecká diaspora v Habsburské monarchii	18
1.3. Publikační činnost ve Vídni	18
2. Národního obrození v Čechách ve 20. letech 19. stol.	21
2.1. Publikační činnost v Čechách pod cenzurou	23
3. Ohlas řeckého povstání v českých dobových periodikách v letech 1821-1827.....	27
3.1. Čechoslaw; Národní časopis pro Čechy a Morawany	27
3.1.1. Rok 1821	28
3.1.2. Rok 1822	31
3.1.3. Rok 1823	36
3.1.4. Rok 1824	38
3.2. Ostatní periodika	41
3.2.1. Dopisowatel pro Čechy a Morawany	41
3.2.2. Wlastenský Zvěstowatel	45
Závěr	47
Seznam použité literatury a odborných pramenů	50
Přílohy	54

Vymezení tématu

Téma bakalářské práce bylo zvoleno v souvislosti s dvousetletým výročím zahájení Řecké národně osvobozené revoluce. Motivaci rovněž představovala dosavadní nízká míra poznání tohoto specifického tématu, která poskytla příležitost pro seznámení se s hlubšími poznatky a zjištěnými skutečnostmi v této oblasti. Práce dokumentuje snahu dobového tisku zprostředkovat události Řeckého národně osvobozeného boje za hranicemi Habsburské monarchie českému čtenáři v počátečním období českého národního obrození. Záměrem práce je zprostředkovat ohlas Řecké národně osvobozené revoluce v hlavních českých dobových periodikách, především v časopise *Čechoslaw; Národnj časopis pro Čechy a Morawany*, dále v *Krameryusových císařských královských vlastenských nowinách* (od r. 1822 vycházely pod názvem *Dopisowatel pro Čechy a Slowany*, od r. 1823 *Dopisowatel pro Čechy a Morawany*) a ve *Wlastenském Zwěstowateli*.

Metodický postup

Počátek zkoumaného období je vymezen vypuknutím Řecké národně osvobozené revoluce v roce 1821 s přihlédnutím k událostem jednotlivých let a období se uzavírá hraničním rokem 1824. Největší pozornost je věnována prvním létům Řecké národně osvobozené revoluce, tedy období 1821–1824, po které vycházel sobotní týdeník *Čechoslaw* jako příloha ke *Krameryusovým císařským královským vlastenským nowinám*. Důvodem pro užší časové vymezení tématu je dlouholetý vývoj historických událostí řeckého povstání, směřující k utvoření samostatného státu, který by byl předmětem širšího výzkumu, než je pro tuto práci nutné.

Struktura práce

V prvních dvou kapitolách práce se zaměřím na historický kontext, jenž utvářel podhoubí pro uskutečnění řeckých revolučních tendencí, inspirovaných evropskými osvícenskými ideami. Nevynechám stručný průběh samotného řeckého povstání se zaměřením na jeho hlavní mezníky a tiskovou činnost řecké diaspory v Habsburské monarchii, soustředěnou do Vídně. Historická část bude doplněna o náhled do formace českého národního smýšlení v 1. polovině 19. století a o vzhled do scény tehdejšího českého tisku, svíraného Metternichovskou cenzurou.

Hlavní část práce bude zahrnuta ve třetí kapitole, věnované podrobnému zkoumání konkrétních článků v časopisu *Čechoslaw*, které se vztahují přímo k řecké

revoluci a stručnému představení povahy tematického zpravodajství v *Dopisowateli pro Čechy a Morawany* a *Wlastenském Zwěstowateli*.

Charakteristika pramenů

Specifické téma si vyžádalo důkladnou heuristickou činnost, spočívající ve vyhledávání vhodných pramenů, jejich kritické analýze a následném využití v dané problematice. Stěžejní prameny práce představují periodika uložená v archivu Národní knihovny ČR v konzervačním fondu 19. století v Hostivaři, kde bylo možné nahlédnout do časopisu *Čechoslaw*¹ a novin *Dopisowatel pro Čechy a Morawany*.² Periodika jsou svázána do příslušných ročníků. Časopis *Čechoslaw* a některé ročníky *Wlastenského Zwěstowatele*³ lze také dohledat v digitální knihovně Kramerius, jež mi díky ochotě pracovníků fondu 19. století posloužila i v době lockdownu. Přes pandemická opatření mohu s radostí konstatovat, že se mi podařilo zajistit dostatek archivních materiálů, odborných publikací i ověřených internetových zdrojů. Poznatky Leoše Šatavy ve studii *Řecké povstání z r. 1821 - jeho ohlas a názory na ně v Krameriových Cýsařských, královských, vlastenských Novinách a v Dopisowateli pro Čechy a Slovany od počátků hnutí do vyhlášení nezávislosti Řecka v roce 1822*⁴ a výsledky výzkumu Konstantina Tsivose v článku *Řecká revoluce ve stránkách Wlastenského Zwěstowatele*⁵ mi byly velmi nápomocny k utvoření uceleného obrazu ohlasu řeckého povstání v hlavních českých dobových periodikách. Pro zpracování historického kontextu řecké revoluce jsem kromě tradičních publikací od Pavla Hradečného *Řecké dějiny*⁶, od Jana Rychlíka *Mezi Vídní a Cařihradem*⁷ a od Miroslava Šedivého *Krvavá odyssea*⁸, čerpala z pravidelného cyklu přednášek, nazvaných *1821-*

¹ *Čechoslaw. Národnj časopis k užitku a kratochwjlj*. Red. Fr. B. Tomsa. Praha: V. R. Kramerius, 1820-1825.

² *Dopisowatel pro Čechy a Morawany*. Red. V.R. Kramerius. Praha: J. Schönfeld, 1790 -1825.

³ *Wlastenský zvěstowatel*. Red: Josef Linda. Praha: Jakub Ferdinand Shönfeld, 1820-1824.

⁴ ŠATAVA, Leoš. Řecké povstání z r. 1821 - jeho ohlas a názory na ně v Krameriových Cýsařských, královských, vlastenských Novinách a v Dopisowateli pro Čechy a Slovany od počátků hnutí do vyhlášení nezávislosti Řecka v roce 1822. *Slovanský přehled*. Praha: Československo—sovětský institut ČSAV, 1984, č. 2, s. 129-136.

⁵ TSIVOS, Konstantinos. Počátky řecké revoluce v roce 1821 a její ohlas na stránkách týdeníku *Wlastenský Zwěstowatel*. *Slovanský přehled*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2021, č. 2.

⁶ HRADEČNÝ, Pavel, DOSTÁLOVÁ Růžena, HROCHOVÁ Věra, OLIVA Pavel a VAVŘÍNEK Vladimír. *Dějiny Řecka*. Vydání první. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004.

⁷ RYCHLÍK, Jan a kolektiv. *Mezi Vídní a Cařihradem*. Praha: Vyšehrad, 2009.

⁸ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*. První vydání. Praha: Epoque, 2011.

2021: 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση⁹, konaným Kyperskou univerzitou v průběhu letošního roku k příležitosti dvou set letého výročí od řecké revoluce, jenž se díky pandemické situaci konal v online podobě, tak jako mnoho dalších tematických přednášek. V oblasti metternichovské cenzury mi byla nápomocna rozsáhlá online publikace *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*¹⁰. Pro nástin českého obrození ve 20. letech 19. stol. mi posloužila především publikace *České národní obrození*¹¹ od Josefa Kočího či *The Turk in the Czech Imagination (1870s-1923)*¹² od Jitky Malečkové.

Očekávaný výstup práce

Doposud uveřejněné výsledky výzkumu L. Šatavy a K. Tsivose obsáhly dobový ohlas revoluce ve dvou předních periodikách, a to v *Krameriových Cýsařských, královských, vlastenských Novinách* a Schönfeldově *Wlastenském Zvěstovateli*. Tato dvě periodika přinášejí zpravodajství informativního charakteru, prostor pro svobodné vyjádření dobových žurnalistů poskytují pouze ojediněle. Tato práce usiluje o rozšíření počtu výše uvedených, dosud zpracovaných periodik o další, jímž je *Čechoslaw* a o příspěví novými poznatky do této oblasti výzkumu. Výsledná zjištění ozřejmí za pomoci komparativní metody vliv a funkci necenzurované žurnalistiky, v ostatních periodikách zastoupené minimálně. Důraz je kladen na konkrétní reflexe přispěvatelů z řad českých obrozenců na Řeckou národně osvobozenou revoluci. Články žurnalistů pomohou zrekonstruovat nejen reakce soudobé společnosti na řecké povstání či roli Osmanské nadvlády, ale také snahy o interpretaci významu povstání a jeho zařazení do politického kontextu tehdejší Evropy. Nastíněn bude také kratší vhlad do ostatních dosud prozkoumaných periodik, který pomůže dotvořit celkový ohlas řecké revoluce v českém dobovém tisku.

⁹ 1821-2021 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση. Σειρά ομιλιών και συζητήσεων.

Πανεπιστήμιο Κύπρου. In: Youtube [online]. [cit. 19.10.2021]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/channel/UCrOshwASE6sTmzr0VaOopyg>

¹⁰ WÖGERBAUER, Michael, Petr PÍŠA, Petr ŠÁMAL a Pavel JANÁČEK. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014, Svazek I* [online]. Praha: Academia, 2015, s.230. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z:

http://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/dejiny/Cenzura/V%20obecn%C3%A9m%20z%C3%A1jmu_sv1_po_imprimatur.pdf

¹¹ KOČÍ, Josef. *České národní obrození*. Vydání první. Praha: Svoboda, 1978. Členská knihnice (Svoboda). 457 stran.

¹² MALEČKOVÁ, Jitka. *“The Turk“ in the Czech Imagination (1870s-1923)*. Leiden: Brill Rodopi, 2021. Studia Imagologica.

1. Historický kontext Řecké národně osvobozené revoluce

Řecké národní povědomí se začalo probouzet již na přelomu 18. a 19. století, krátce po vypuknutí Velké francouzské revoluce. V této době se v Evropě začala etablovat ideologie nacionalismu, jejíž jádro spočívalo v utváření států na základě národnostní příslušnosti k etniku, které v dané geografické oblasti v průběhu historie převažovalo. Průnik revolučních myšlenek nové národnostní identity na území dnešního Řecka, které se od poloviny 15. století nacházelo pod správou Osmanské říše, nebyl jednoduchý. Nositeli, kteří se zhostili tohoto úkolu jako první a usilovali o vznik samostatného řeckého státu, se stali řečtí vzdělanci, žijící mimo Osmanskou říši v diaspoře centrální a západní Evropy. Prvotní signál přišel tedy zahraničí, ze strany řeckých intelektuálů, kteří se inspirovali v osvícenských ideálech a ideálech Velké francouzské revoluce.¹³ Usilovali o probuzení zájmu Evropanů o „podmaněné“ Řeky a nešťastnou situaci v Řecku, a tak o rozšíření řad filhelénů. K tomuto nelehkému úkolu jim sloužila především publikační činnost, která vedle šíření revolučních myšlenek ústní formou prostřednictvím řeckých obchodníků, námořníků či řeckých studentů v Evropě, fungovala nejen jako osvěta, ale i jako způsob obhajoby práva Řeků na sebeurčení.¹⁴ Příkladem není nikdo jiný, než samotný Adamantios Korais (Αδαμάντιος Κοραΐς), klíčový představitel filhelenistického hnutí a později i Řecké národně osvobozené revoluce, žijící v Paříži. Κοραΐς byl očitým svědkem převratných událostí Velké francouzské revoluce (např. Voltairova pohřbu) a stal se hlavním literárním oponentem ortodoxní církve, jejíž nejvyšší představitelé ve svých literárních dílech a kázáních nabádali řecké občany k poslušnosti k Osmanské říši.¹⁵

Obyvatelé Osmanské říše se rozlišovali na základě sounáležitosti ke křesťanské ortodoxní církvi, k islámské víře, popř. k judaismu. Identifikace na základě národnostní či etnické příslušnosti byla tedy jev, který sám o sobě nemohl vzejít zevnitř z řad křesťanských vrstev. Řecká část nejvíce znevýhodněných a daňově zatížených obyvatel venkovských zemědělců se do osvobozené revoluce zapojila v první řadě s vidinou lepších sociálních podmínek, které by ukončily její finanční a hospodářské vykořisťování. K porobě agrárního obyvatelstva, mimo útlak ze strany Osmanů, a dokonce některých majetných statkářů z řad řeckých křesťanů, např.

¹³ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*. První vydání. Praha: EPOCHA, 2011, s.18.

¹⁴ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s. 21.

¹⁵ ΠΟΛΙΤΗΣ, Αλέξης. *Λογοτεχνία στα χρόνια της Επανάστασης*. In: Youtube [online]. 10.3.2021 [cit. 19.10.2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LF_cbM4exCw&ab_channel

kodžabašiů¹⁶, přispívala i samotná pravoslavná církev, která z daní těžila rovněž jako sultán.¹⁷

Vyšší ideály spojené s bojem za vznik řeckého samostatného státu byly přítomné v povědomí zástupců na vrcholu pravoslavného společenského žebříčku, a to fanariotů, obchodníků, městské buržoazie, rejdařů či statkářů a lokálních správců. Nutno poznamenat, že především fanarioté, zpočátku působící jako sultánovi tlumočníci a diplomaté pro kontakt se Západem (a později dosazovaní jako správci knížectví Moldavie a Valachie), spolu s řeckými obchodníky a kodžabašií užívali od sultána značných privilegií. Kodžabašiové působili jako správci křesťanských komunit a dozorčí výběru daní na rolnickém obyvatelstvu, přičemž v rámci funkce prostředníka s Osmanskou správou finančně zneužívali svého nadřazeného postavení.¹⁸ Řečtí obchodníci dosáhli svého požadavku a po Rusko-turecké válce od roku 1774 jim bylo povoleno plout pod ruskou vlajkou, která jim umožnila platbu nižšího cla a rozvoj obchodu. Svým postavením se tak vyrovnali obchodníkům z ciziny, kteří do Osmanské říše připlouvali a též platili nižší clo, jelikož zahraniční zboží bylo v říši žádané díky své vyšší kvalitě.¹⁹ Etablované rodiny fanariotů se znalostí řeckého jazyka, nehledě na svou etnickou příslušnost, těžily nejen z vysokého společenského postavení a diplomatických výsad, ale i z daňového osvobození.²⁰ Přesto, že fanarioté a obchodníci přicházeli do kontaktu s evropským děním, a tedy i s ideologií nacionalismu, nebylo zpočátku v jejich zájmu podpořit národně osvobozenecký boj Řeků pod hrozbou ztráty svého těžce nabytého výsadního postavení na sultánově dvoře. Není divu, že se fanarioté později zařadili ke konzervativnější straně po boku církve.²¹

Osvícenské ideály pronikly až do měst Osmanské říše, kde došlo k posílení řecké měšťanské vrstvy nově adaptovanými vizemi západní Evropy. Již na sklonku 18. století docházelo k vzestupu ekonomické a politické působnosti řeckých měšťanů, v zastoupení vzdělanců a obchodníků, ale např. i tzv. lékařů-filosofů (ιατροφιλόσοφοι)²², kteří nevykonávali lékařskou praxi, ale podíleli se na teoretickém

¹⁶ HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 271.

¹⁷ HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 265.

¹⁸ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s. 15.

¹⁹ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ - SANGMEISTER, Ιουλια. *Κείμενα της επανάστασης*. Πανεπιστήμιο Κύπρου. Μάρτιος 2021.

²⁰ RYCHLÍK, Jan. *Mezi Vídní a Cařihradem*, s. 65.

²¹ 4. *Το γλωσσικό ζήτημα (1760-1824)* [online]. [11.10.2021] Dostupné z: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/3328/4/02_chapter_4.pdf

²² ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ - SANGMEISTER, Ιουλια. *Κείμενα της επανάστασης*. 2021.

studiu člověka po filosofické a biologické stránce. Nově zformovaná vrstva bohatších podnikatelů spolu s mecenáši z řecké diaspory významně přispěla k dobročinnosti a k ekonomickému posílení vzniku potřebných nemocnic či řeckého vzdělávacího systému.²³ Do popředí se dostal význam vzdělání u dětí, které bylo vyššími vrstvami rovněž považováno za nejúčinnější způsob cesty k utvoření nové a sebevědomé řecké společnosti. Inspirace západní evropskou kulturou a osvícenstvím byla viditelná ve větších městech (Ioannena, Larissa, Smyrna), měšťané přejímali nejen změny ve stylu šatníku či nábytku, ale i ve způsobu trávení volného času studiem osvícenských myšlenek o svobodné politické vůli, rovnosti, svobodě slova či majetkového práva.²⁴

Třetím a velice proměnlivým faktorem ovlivňujícím formování řeckého povstání byla již zmíněná pravoslavná církev, rovněž jednající především ve svůj prospěch. Ustanovením tzv. řeckého milletu²⁵ byla pravoslavné církvi díky sultánově náboženské toleranci, mimo jiné i pro židovské obyvatelstvo, ponechána autonomie v náboženské, kulturní, a především právní sféře. Patriarchát představoval vůdce pravoslavného lidu jak v sakrální, tak v sekulární oblasti (politické a soudní). Nadále čerpal daně ze svého majetku a rozsáhlé zemědělské půdy, kterou pronajímal věřícím. Část z vybraného obnosu ale byla potřebná k umoření daní, uvalených sultánem na patriarchát. Daňová povinnost byla uplatňována vyšším klérem, spolupracujícím se sultánem, i na řádově nižší kněží.²⁶ Jak poznamenává Jan Rychlík, vyšší klér si dovedl zachovat značný vliv nad pravoslavným obyvatelstvem v mnoha sférách, který pro něj logicky nebylo záhodno ztratit. Jednalo se o výsady mnohem významnější, než jakými klér disponoval po vzniku samostatných balkánských států.²⁷

Osvícenské a revoluční myšlenky ztělesňovaly pravý opak hodnot, které hlásal patriarchát. Nelze nepřihlédnout k faktu, že na rozdíl od bohatých obchodníků, kteří ke konci 18. století hojně sponzorovali zakládání řeckých škol po osvícenském vzoru, se církev nikterak na rozvoji hlubší vzdělanosti lidu nepodílela. Patriarchát se dokonce zasadil o zrušení několika takto nově vzniklých škol, ve kterých se kromě pouhého

²³ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s.21.

²⁴ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ - SANGMEISTER, Ιουλια. *Κείμενα της επανάστασης*, 2021.

²⁵ Turecké označení pro církevní správní celek, zajišťující autonomii a právní ochranu ortodoxním křesťanům nezávisle na jejich národnostní příslušnosti, pod správou patriarchy.

²⁶ PΑΡΑΔΙΜΙΤΡΙΟΥ, Tom. *Render unto the Sultan. Power, Authority, and the Greek Orthodox Church in the Early Ottoman Centuries*. Oxford: Oxford University Press, 2015.

²⁷ RYCHLÍK, Jan. *Mezi Vídní a Cařihradem*, s. 62.

psaní a čtení vyučovaly např. i přírodní vědy, jako fyzika či matematika.²⁸ Kvůli strachu ze ztráty výsadního postavení proto patriarchát k revoluci zaujal jednoznačně odmítavý postoj²⁹, na rozdíl od řadových popů, kteří s nespokojeným lidem spíše sympatizovali. Antipatie církve v úplném počátku povstání přerostly v exkomunikaci řecké revoluční organizace *Φιλική Εταιρία* (Filiki Eteria)³⁰, spolu s dvěma jejími hlavními představiteli, fanarioty Alexandrem Ypsilantisem a Michailem Sutsosem. S nárůstem motivace mezi řeckým obyvatelstvem a konečným vývojem ve prospěch revoluce však vyšší klér postoj změnil a následoval dění v zemi.

Rozmanité pozadí řecké revoluční společnosti šlo ruku v ruce s rozdílnými motivacemi a názorovými odlišnostmi. K řeckému revolučnímu úspěchu, na rozdíl od toho českého, přispěla kromě upadající bdělosti osmanské správy, účast všech společenských vrstev a neuhasínající plamen odvahy a bojechtivosti. Došlo ke zformování základních představ o budoucím charakteru novořecké identity v zastoupení několika apolitických skupin.³¹ Názorová roztržičnost řecké společnosti tak umocnila už tak problematický boj za svobodu trvajícím téměř celé desetiletí. Nebylo jednoduché stanovit podobu novodobé řecké identity, založené na dříve nevídaném způsobu ideologie nacionalismu. O to více s přihlédnutím k faktu, že území dnešního Řecka, spolu s řeckými i neřeckými obyvateli, bylo déle než tisíc let před podmaněním Konstantinopole Turky (1453) součástí mnohonárodnostních impérií, ve kterých převládalo sebeurčení člověka na základě jazyka či náboženského vyznání - počínaje Helenistickou, poté Římskou a Byzantskou říší konče. Jediné pojítko s antickými Řeky představoval řecký jazyk jako takový a s ním spjaté literární památky, na jejichž přerušenou vývojovou tradici fatálním rokem 1453 bylo znovu navázáno až po dlouhých čtyřech staletích turecké nadvlády. Osvícenský zápas o představě budoucího státního zřízení a státní ideologie, jenž probíhal před samotným povstáním v diaspoře za pomoci tiskovin, se tak, nejen kvůli cenzuře, omezil na apolitickou úroveň jazyka, který by měl budoucí stát reprezentovat, tzv. *ζήτημα της γλώσσας* (jazyková otázka).³²

²⁸ ΠΟΛΙΤΗΣ, Αλέξης. Μύθοι και σκληρές αλήθειες για την Επανάσταση του 1821. *TA NEA* [online]. 2010 [cit. 11.10.2021]. Dostupné z: <https://www.tanea.gr/2010/03/22/lifearts/culture/mythoi-kai-sklires-alitheies-gia-tin-epanastasi-toy-1821/>

²⁹ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvaná odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s. 21.

³⁰ Založena obchodníky r. 1814 v Oděse, etnický i sociálně diferenciovaná, mezi členy převažovali Řekové z diaspory jižního Ruska a polo - autonomních knížectví Moldavie a Valachie. (TSIVOS, Konstantinos. Počátky řecké revoluce v roce 1821 a její ohlas na stránkách týdeníku *Wlastenský Zvěstovatel. Slovanský přehled*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2021, č. 2. [cit. 17.11.2021])

³¹ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ - ΣΑΝΓΜΕΙΣΤΕΡ, Ιουλια. *Κείμενα της επανάστασης*, 2021.

³² Rozlišují se čtyři vedoucí směry: archaisté v čele s E. Vulgarisem, zastánci očištěného jazyka A. Koraise (Κοραηστές), konzervativní fanarioté s uskupením Κύκλος Κόδικα a dimotikisté s hlavním

V průběhu povstání došlo ale i k zápasu o moc nad budoucím Řeckem s politickým podtextem v podobě dvoufázové občanské války mezi jednotlivými bojujícími uskupeními (1823-1824, 1824-1825). Jazykový vývoj byl završen až rokem 1976, kdy ve všech sférách zvítězila nejméně komplikovaná verze, δημοτική (dimotiki).³³ Spletitým vývojem si prošel i koncept novodobého řeckého státu. Etnické složení, rozloha a geografické hranice následně vzniklého Řeckého království se staly předmětem vášnivých debat na dalších sto let, až roku 1897 a 1919 přerostly v řecko-tureckou válku.

1.1. Průběh

První ohnisko vzpoury se rozhořelo v knížectvích Moldavie a Valachie pod taktovkou výše zmíněné tajné revoluční organizace Filiki Eteria. Na počátku června roku 1821, po svedení krvavé bitvy u Dragashani, však srdce Eteristů (tzv. *Ieros lochos*), složené z mladých studentů, vykrvácelo. Další centrum odboje na řecké půdě propuklo v oblasti Mani³⁴ na jižním Peloponésu, kde v druhé polovině března došlo k několika lokálním povstáním. 25. března (6. dubna dle gregoriánského kalendáře) mělo dojít k mýtickému vztyčení řecké vlajky patraským metropolitou Germanosem v klášteře Agia Lavra.³⁵ Tento den, 25. březen, kdy se v Řecku také slaví církevní svátek Zvěstování Panny Marie, byl ustanoven oficiálním státním svátkem vyhlášení nezávislosti až roku 1838 prvním řeckým králem Otou I.³⁶ Ve skutečnosti ale k zahájení povstání došlo v Areopoli o několik dní dříve pod taktovkou vojevůdce Petrose Mavromichalise.³⁷ V přesné dataci se zdroje rozcházejí. Nicméně, pro oblast východní Mani, ve které se Areopoli nachází, byl bývalým řeckým prezidentem Prokopisem Pavlopulem v roce 2020 oficiální svátek ustanoven na 17. březen a v

představitelem I. Vilarasem. 4. *Το γλωσσικό ζήτημα (1760-1824)* [online]. [11.10.2021]. Dostupné z: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/3328/4/02_chapter_4.pdf

³³ KULHÁNKOVÁ, Markéta a SUMELIDU, Simone. VI.3 Jazyk. In: *Úvod do studia novořečtiny* [online]. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/js15/novorectina/web/ch06_s03.html

³⁴ Oblast Mani se nachází na prostřední noze Peloponésu – proslula bojovností horských obyvatel, kteří se nikdy nedostali pod přímou nadvládu Osmanské říše.

³⁵ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s. 44.

³⁶ Βικιπαίδεια, η ελεύθερη εγκυκλοπαιδεία: *Εορτασμός της Ελληνικής Επανάστασης του 1821* [online]. c2021 [cit. 20. 11. 2021]. Dostupné z:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BF%CF%81%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%95%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85_1821

³⁷ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s. 44.

oblasti se takto i slaví.³⁸ 17. března roku 2021 Areopoli navštívila prezidentka Katerina Sakellaropulu k příležitosti dvou set letého výročí řecké revoluce.³⁹

Postavení Řeků v prvních revolučních letech bylo i přes jejich obdivuhodný zápal pro boj dosti vratké. Dobyté území se postupně rozšiřovalo z jihopeloponéské *Morey*⁴⁰ na sever do středního Řecka, k povstání došlo i na Krétě a Egejských ostrovech. Situaci však zkomplikovala občanská válka, která se rozhořela mezi prozatímní vládou Alexandra Mavrokordata a vojevůdcem Theodorem Kolokotronisem. Osmanská říše ve spojení s egyptskou armádou Ibrahíma paši dokázala povstání z velké části potlačit, během roku 1825 se jí podařilo získat zpět pod kontrolu většinu Peloponésu, kromě oblasti *Morey*, a dobýt Athény. Zahraniční velmoce po dlouhou dobu řecko-tureckému konfliktu pouze přihlížely a váhaly s podporou nově se rozpínající ideologie nacionalismu. Na zahraniční intervenci museli Řekové počkat až do roku 1827, kdy se 20.10. 1827 v bitvě u Navarina tři evropské velmoce, Spojené království, Francie a carské Rusko, spolupodílely na porážce osmansko-egyptské flotily.

Stejněho roku byla vyhlášena ústava v Trizině na severním Peloponésu, jež bývá pokládána za nejlépe vypracovanou verzi z mnoha dalších lokálních variantních ústav, které na Peloponésu v průběhu let vznikaly a byly uplatňovány v konkrétních povstaleckých oblastech. Mezi ně se řadí mimo jiné zákonodárné shromáždění Πελοποννησιακή Γερουσία (Peloponisiaki Gerusia).⁴¹ Právě na základě Trizinské ústavy byl zvolen guvernérem a prezidentem První Helénské republiky (1827-1832), Ioannis Kapodistrias. Trizinská ústava byla později nahrazena novou po vyhlášení referenda 18. ledna 1828 kvůli vnitřním politickým sporům.⁴²

³⁸ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ ΑΡΙΘΜ. 35-36 (ΦΕΚ Α 61/12.3.2020): Καθιέρωση της 17ης Μαρτίου ως δημόσιας εορτής τοπικής σημασίας και ως ημέρας αργίας για τον Δήμο Ανατολικής Μάνης Νομού Λακωνίας και Δυτικής Μάνης Νομού Μεσσηνίας. e-νομοθεσία.gr, Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας [online]. c2015-2021 [cit. 20.11.2021]. Dostupné z: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-nomothesia-genikou-endiapherontos/proedriko-diatagma-36-2020-phek-61a-12-3-2020.html>

³⁹ Στην Αρεόπολη η Σακελλαροπούλου για την επέτειο της έναρξης του απελευθερωτικού αγώνα. *Πρώτο Θέμα* [online]. 17.3. 2021 [cit. 12.10.2021]. Dostupné z: <https://www.protothema.gr/politics/article/1105367/stin-areopoli-i-sakellaropoulou-gia-tin-epeteio-tis-enarxis-tou-apeleutherotikou-agona/>

⁴⁰ dobový název pro Peloponés

⁴¹ Peloponéský senát, jehož členové byli církevní hodnostáři, bohatí správcové, statkáři a starostové, fungoval mezi lety 1821-1823.

⁴² ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Προκόπης *Όψεις της πορείας του ελληνικού έθνους – ρίζες και προοπτικές*. In: Youtube [online]. 24.3.2021 [cit. 25.5.2021]. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=KH_QT5Rshfg&ab_channel . Kanál uživatele 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση.

Ioannis Kapodistrias působil jako státní tajemník a ministr vnitra i zahraničí po dobu rusko-osmanské správy Sedmiostroví (1800-1807), po roce 1807 se stal ruským diplomatem a velvyslancem ve Vídni a Švýcarsku. Mezi lety 1814 – 1815 dokonce zastupoval cara Alexandra I. na Vídeňském kongresu. Jako nositel západních liberálních, ale i absolutistických myšlenek, bývá označován za „osvíceného despotu“. 30. ledna 1828 připlul do řeckého hlavního města Nafplia, převzal úřad vladaře a započal reformy, které byly vedeny v duchu centralizace správy a zrušení ústavy, nahrazené Panelliniem (zákonodárným ústavem, jehož členy vybíral sám Kapodistrias). Reformy se ale na druhou stranu snažily omezit vliv notáblů a aristokratů (např. kodžabašiů a fanariotů) přerozdělováním půdy bezzemkům a ustanovením státních soudů. Právě fanarioté, kodžabašiové, bohatí obchodníci a kapetaniové zformovali politickou opozici, tzv. *ústavní stranu* (zástupci syntagmatikové), s podporou Británie a Francie a vyvážili tak Kapodistriovu inklinaci k Rusku. Podnítili však krvavé vzpoury proti Kapodistriovi, jejichž výsledkem, přestože byly potlačeny, byla krevní msta a zabití Kapodistriase 9. října 1831.

Nezávislé Řecko je poprvé evropskými mocnostmi uznáno až Londýnským protokolem roku 1830, který definoval Řecko jako monarchii, navzdory řeckým snahám o ustanovení republiky.⁴³ O rok později, po Kapodistriově násilné smrti, se boj o vedení státu rozhoří nanovo. Vyřeší se až opětovnou intervencí britského impéria, Francie a Ruska, které 7. května 1832 uzavírají smlouvu s bavorským králem Ludvíkem I. o dědičném nástupnictví jeho syna Oty I. na řecký trůn. V listopadu dochází k uzavření bavorsko-řecké přátelské spojenecké smlouvy za účelem obrany Otovy vlády před „vnitřním nepřítelem“.⁴⁴ Řecké národní shromáždění přijímá 8. srpna téhož roku Otu za svého krále, který připlouvá do řeckého Nafplia 6. února 1833. Mladý panovník může oficiálně převzít vládu od regentů po dovršení dvaceti let, tedy až o dva roky později, 1. ledna 1835.⁴⁵ Tím zanikají veškeré snahy přívrženců ústavy, syntagmatiků, o demokratické uspořádání, jež bude nahrazeno monarchií, která se záhy vyvine v absolutistický protektorát.⁴⁶ Zklamání pramení také z okleštěné územní rozlohy státu, která je ze severu ohraničena linií mezi městy Artá a Volos. Území se

⁴³ HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 293.

⁴⁴ HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 301-302.

⁴⁵ Tato data jsou uvedena také v biografickém článku Oty I. Řeckého v dobové publikaci: Otto I., König von Griechenland. In: *Erinnerungen an merkwürdige Gegenstände und Begebenheiten*. Wien und Prag: Karl Wilhelm Medau, 1840, s. 255 -256. Nerealisticky zde však vyznívá, že řecká vláda přijala krále slavnostně a jednohlasně, stejně jako jásot a radost obyvatel při uvítání králova příjezdu.

⁴⁶ HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 304.

později rozšíří o malou část r. 1832 a poté, až v letech 1864, o Jónské ostrovy a 1881 o Thesálii.⁴⁷

1.2. Řecká diaspora v Habsburské monarchii

K odlivu řecké inteligence a buržoazie z Osmanské říše do Evropy či do carského Ruska docházelo již od 16. století. Ve Vídni měla řecká menšina silné zastoupení již od 18. století, v jehož první polovině začala vznikat obchodní sdružení „emporů“ (obchodníků), kteří se postupně etablovali i v nejvyšších společenských vrstvách a významně přispívali k ekonomicko-kulturnímu životu ve městě. V 2. pol. 18. stol. se Vídeň stala tiskařským centrem prvních řeckých osvícenských periodik a publikací, které nebylo možné vydávat v Osmanské říši. Získala si tak přízeň bezpočtu řeckých vzdělanců, kteří jen tímto způsobem mohli z diaspory aktivně „bojovat“ proti osmanské nadvládě.⁴⁸ Historie řecké menšiny v Čechách a v Praze, na rozdíl od té vídeňské, tak dávné kořeny nemá.⁴⁹

1.3. Publikační činnost ve Vídni

Z důvodu důsledné cenzury v 19. století, nejen v Osmanské říši, ale i v Habsburské monarchii, nebylo možné vést literární boj, pro monarchie spjatý s nepřátelskou ideologií nacionalismu. Svobodná publikace byla možná pouze ve Francii. Centrum publikační činnosti řeckých vzdělanců, migrujících do západní Evropy, se v počátcích nacházelo v Benátkách, časem se přemístilo do Lipska a záhy do Vídně, která ale spadala pod Metternichovskou cenzuru. Pozdějšími centry řeckého tisku se stala také města podunajských knížectví, jako např. Bukurešť.⁵⁰ Metternichova absolutistická vláda následovala po Napoleonských válkách, které vyvolaly nelibou změnu hranic všech evropských monarchií – z téměř devět set let staré Svaté říše

⁴⁷ HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 298-299.

⁴⁸ *Οι Έλληνες της Βιέννης. Κοινωνική Δέσμευση στις ελληνικές κοινότητες της Βιέννης (18^{ος} - 20^{ος} αι.)*. In: Universität Wien [online]. 2014. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z: <https://wienergriechen.univie.ac.at/el/oi-ellines-tis-biennis/>

⁴⁹ První početná menšina v ČSSR vznikla až ke konci řecké občanské války roku 1948 s příchodem válečných uprchlíků, příslušníků Komunistické strany, ze severního Řecka. Do té doby Praha existenci ucelené řecké komunity nezaznamenala, pouze ojedinělé případy Řeků emigrantů, ať už v osobě exkomunikovaného mnicha, církevního reformátora a filologa Jakuba Paleologa, nebo také učenice a obchodníka Jorgose Zavirase, který navštívil mnohá česká města a přeložil *Orbis Pictus* do řečtiny.

⁵⁰ KNAPKOVÁ, Kristýna. Počátky řeckého tisku. *Neograeca Bohemica*. 2017, č. 17, s. 49–61. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/142042/2_NeograecaBohemica_17-2017-1_5.pdf?sequence=1

římské se stala konfederace německých států, sdružená v Rýnský spolek, císař František II. byl sesazen a došlo také k osamostatnění Polska. Svou absolutistickou vládu charakterizoval Metternich následujícími slovy: „*Evropa je unavena válkami a revolucí, je nutný klid a pořádek, přičemž tento stav zajistí policie, církve a cenzura.*“⁵¹

Přesto, že dohled na publikaci ve Vídni zpočátku nebyl díky osvícenské vládě Josefa II. tak tvrdý jako v Praze⁵², podléhal taktéž dvojité kontrole, před a po vydání. Ve Vídni v roce 1784 vyšly první řecké noviny s názvem *Ταχυδρόμος της Βιέννης* (Vídeňský pošťák), informující o zárodcích povstání v Řecku. Po dvou měsících však byly staženy. Mezi roky 1790-1797 byl zaznamenán další dochovaný novinářský pokus bratrů Puliů, s titulem *Εφημερίς* (Noviny), který sympatizoval s proslulým hrdinou a mučedníkem řeckého osvícenství jménem Rigas Fereos - z tohoto důvodu byl také zastaven. Po roce 1810 nastalo vrcholné období řeckého tisku ve Vídni, vycházely noviny *Λόγιος Ερμής* (Učený Hermes, 1812–1821) a *Ελληνικός Τηλέγραφος* (Řecký telegraf 1812-1829).⁵³ Doloženo v rámci říše však je i nezákonné šíření zahraničních publikací, a to např. Koraisův překlad církevního díla *Συμβουλή τριων επισκοπων* (Rada tří biskupů) z 16. století, do nějž umě zakomponoval kritiku vyššího kléru pravoslavné církve. Nabádá prostý lid, aby si uvědomil, že není povinen kléru odvádět vysoké daně a být tak jeho otrokem. Autor výtisku, který se do říše dostal díky Koraisovu příteli, jenž díky známosti celníků dokázal knihu do říše propašovat s falešnými údaji o vydavateli, místu a datu vydání, tak nemohl být vystopován.⁵⁴

Vídeň, hlavní město monarchie, se několik měsíců během roku 1809 nacházela pod napoleonskou francouzskou správou, která zrušila všechna dosavadní opatření týkající se cenzury.⁵⁵ Po Napoleonově porážce a opětovném nastolení rakouské správy byl přísný dohled v Habsburské monarchii obnoven s ještě striktnějšími pravidly, která předepisovala kontrolu veškerého obsahu u každého čísla novin a povolovala přejímání informací pouze z vídeňských listů *Österreichische Beobachter* a *Wiener Zeitung*, nad kterými měl kontrolní dohled přímo sám kancléř Klemens Wenzel von

⁵¹ NĚMEC, Václav. Francie za vlády Napoleona. *dějepis.com* [online]. [cit. 12.10.2021]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/francie-za-vlady-napoleona/>

⁵² RYCHLÍK, Jan. *Mezi Vídni a Cařihradem*, s. 105.

⁵³ RYCHLÍK, Jan. *Mezi Vídni a Cařihradem*, s. 105.

⁵⁴ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ - SANGMEISTER, Ιουλία. *Κείμενα της επανάστασης*, 2021.

⁵⁵ WÖGERBAUER, Michael. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*, s.230. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z: http://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/dejiny/Cenzura/V%20obecn%C3%A9m%20z%C3%A1jmu_sv1_po_imprimatur.pdf

Metternich.⁵⁶ Lze si ale povšimnout, že zdaleka ne všechny zprávy v *Čechoslawu* a *Dopisowateli* používají jako zdroj pouze vídeňské listy, objevují se jména italských a francouzských novin či balkánských zemí a měst. Rakouský cenzurní systém, nařizující předběžné posuzování jakéhokoli spisu bez ohledu na délku, ve své rigidnosti dokonce překračoval pravidla pro státy Německého spolku, kde bylo pouze povinné uvést nakladatelské údaje. Ke zpřísnění pravidel v Německu došlo až v polovině 30. let.⁵⁷ *Především ve dvacátých letech 19. století přitom policejní dvorský úřad razil zásadu, že je účelné počet periodik dále nezvyšovat a žádosti o nová periodika buď zamítal, nebo je ponechával nevyřízené.*⁵⁸ Nejpřísnějšími sankcemi byly v Habsburské monarchii opatřeny tematické okruhy, které by jakkoliv urážely císaře anebo napadaly a zpochybňovaly svazek mezi poddanými a císařem, a šířily tak nespokojenost a nepokoje.⁵⁹

⁵⁶ Wikisofia, 2013[online]. [cit.11.10.2021]. Dostupné z: <https://wikisofia.cz/wiki/Cenzura>

⁵⁷ WÖGERBAUER, Michael. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*, s.228. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z: http://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/dejiny/Cenzura/V%20obecn%C3%A9m%20z%C3%A1jmu_sv1_po_imprimatur.pdf

⁵⁸ WÖGERBAUER, Michael. *V obecném zájmu: cenzura a. sto sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*, s.148. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z: http://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/dejiny/Cenzura/V%20obecn%C3%A9m%20z%C3%A1jmu_sv1_po_imprimatur.pdf

⁵⁹ WÖGERBAUER, Michael. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*, s. 228. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z: http://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/dejiny/Cenzura/V%20obecn%C3%A9m%20z%C3%A1jmu_sv1_po_imprimatur.pdf

2. Národní obrození v Čechách ve 20. letech 19. století

Ve 20. letech 19. století se české obrození nacházelo ve své druhé vývojové fázi, tzv. „ofenzivní“ (1805–1830). Hlavním aktérem zůstávala výhradně elita spolu s vyšší a drobnější inteligencí, jejíž členové pokračovali ve snaze rozšířit český jazyk do všech kulturních sfér a uplatnit ho ke vzdělání širších lidových vrstev. Josef Kočí ve své publikaci *České národní obrození*⁶⁰ osvětluje naivní očekávání obrozenců, že Habsburská říše ocení mnohaletou bojovou účast Čechů na straně monarchie proti napoleonské Francii a poskytne Čechům v boji za emancipaci ústupky. Kočí rovněž potvrzuje vysoký zájem buditelů o politickou scénu tehdejší Evropy a jejich liberalistickou inklinaci ke svobodě a právům pro národy a občany.

Navzdory předpokladům se obrozenecká aktivita nadále pohybovala pouze na apolitické jazykové a literární úrovni. Jazykové dekrety z roku 1816, zavádějící povinnou znalost češtiny při studiu teologie a medicíny či pro zastávání úřednických postů v Čechách, však byly následně zrušeny nebo nařízeny pouze z praktických důvodů, např. kvůli nedostatku úředníků v regionu. Silně protirevoluční vládní a policejní kurs spolu se slabým politickým zastoupením Čechů z širších lidových vrstev znemožnily řešení české tíživé sociální a národnostní otázky. Buditelé nezískali podporu ani ze strany české šlechty, která se distancovala jak od obrozenců, tak od užívání češtiny. V duchu konzervativnějšího feudálního patriotismu založila česká šlechta Národní muzeum v Čechách, kterým vyjádřila svůj zájem o vědy, umění a lokální české dějiny, vše bylo ale prezentováno v jazyce německém.⁶¹

Jak dokládá samotný *Čechoslaw*, druhá fáze obrození se odehrávala ve znamení literárních a divadelních aktivit. V sekci *Wědomosti a literatūra* byly pravidelně uveřejňovány české divadelní premiéry a v podsekcí *Nowá literatūra* publikace beletristických či odborných příspěvků v češtině. Již r. 1790 bylo V.M. Krameriem založeno nakladatelství Česká expedice⁶², roku 1831 se k literární osvětové činnosti přidává Matice česká, vzešlá z iniciativy Františka Palackého,

⁶⁰ KOČÍ, Josef. *České národní obrození*, s. 278-279.

⁶¹ KOČÍ, Josef. *České národní obrození*, s. 278-283.

⁶² *Na přelomu 18. a 19. století se Expedice stala nejvýznamnějším pražským osvětovým centrem dosahujícím až na český a moravský venkov i na Slovensko. Plnila také funkci literárního salónu. Častými hosty zde byli Bohumír Jan Dlabač, Jan Hýbl, Jan Nepomuk Josef Rulík, Prokop Šedivý, František Jan Tomsa či Antonín Josef Zíma.* Nakladatelé a knihkupci 18. století a Krameriova Česká expedice. [online pdf] Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/486376/mod_resource/content/1/Nakladatel%C3%A9%20a%20knihkupci%2018.%20stolet%C3%AD%20a%20Krameriova%20%C4%8Desk%C3%A1%20expedice.pdf

publikující rovněž překladová vědecká díla. Mezi stěžejní díla této doby řadíme Palackého *Dějiny národa českého v Čechách a v Moravě* a Jungmannův *Česko-německý slovník*. V letech 1817 a 1818 došlo k založení Moravského zemského muzea v Brně a výše zmíněného Vlasteneckého muzea v Čechách v Praze.⁶³ Roku 1823 pak vzniká *Časopis českého muzea*.

Čechoslaw však také zaznamenává úpadek zájmu širší společnosti o národní obrození či vlastenecký boj. Březnová čísla roku 1821 v závěsku obsahují „vlastenecký dopis“ na pokračování, jež se zdá býti komunikací mezi různými zasílateli s jakýmsi Blahušem, který na jejich dopisy, jednou (9. března), odpovídá. Zasílatelem dopisu z 9. března je Milota, pravděpodobně Matěj Milota Zdirad Polák, který se během svého působení u pluku habsburské armády ve východních Čechách spřátelil s obrozeneckým kruhem J. L. Zieglera, jenž v Polákovi rozpoznal básnický talent. Blahuš pak Milotovi v odpověď píše, že obrozenecký duch opustil Čechy, kteří se nechtějí vzdát svého pohodlí a vstoupit do vlasteneckého boje, na rozdíl od ostatních národů (tím mohl mít na mysli Francouze, ale i Řeky). *Čech bude raději dnes Francouzem a zítra Turkem, než aby přišel o bílý chléb nebo pracovní výhody*.⁶⁴ Zasílatelem dopisu z 16. března je anonymní autor s iniciálami F.J.A.⁶⁵ Celým dopisem se táhne teskná nota nad upadajícím obrozeneckým duchem společnosti, kterou střídá snaha obrozenců povzbudit čtenářský zájem o české noviny. Dokonce vyjadřuje svou bolest nad krachem již tří slovanských novin a běduje, že i ty poslední pro nedostatek čtenářů brzy zaniknou.

Za zmínku v neposlední řadě stojí pohled českých obrozenců na Osmanskou společnost. Stereotypy o Turcích se vyvíjely úměrně s expanzí Osmanské říše, která Čechy ohrožovala nejvíce v 17. století. Turek byl tehdy již po dvě staletí synonymem strachu, agrese a obávaného nepřítele, které se utvořilo nejen kvůli tureckým vpádům na Moravu, ale také díky Habsburské a církevní propagandě (např. pomocí kázání, tisku, maleb nebo hanlivých písní). Jak podotýká Jitka Malečková⁶⁶, v následujícím 18. a v první polovině 19. století, Osmané pro Habsburky již přímou hrozbu nepředstavovali - Francie a střídavě i Británie s Osmany dokonce udržovaly přátelské a obchodní styky, mimo jiné za účelem oslabení ruských politických a územních

⁶³ SURÝ, Jan. *České národní probuzení*. 1997-2001. [online]. [cit. 4.11.2021]. Dostupné z:

<https://www.dejepis.com/ucebnice/ceske-narodni-probuzeni/>

⁶⁴ *Čechoslaw*, 9.3.1821, roč. 2, č. 20, s. 80.

⁶⁵ *Čechoslaw*, 16.3.1821, roč. 2, č. 22, s. 88.

⁶⁶ MALEČKOVÁ, Jitka. *“The Turk“ in the Czech Imagination (1870s-1923)*. *Studia Imagologica*, vol. 26. Netherlands: Brill Rodopi, 2020, s. 39.

ambicí v Osmanské říši.⁶⁷ Obraz strach nahánějícího Turka se zahalil do romantického hávu orientalismu, pronikajícího do evropské kultury např. v umění, odívání, designu či potravinářství (později i v komerční oblasti, např. káva Julius Meinl). Pozice Turka tak degradovala na předmět vykořisťovaný západoevropskou společností. V této době došlo ke vzniku první české obrozenecké elity, v jejímž centru pozornosti se Turek jako hlavní nepřítel nenacházel. V rámci ideologie panslavismu existovala pouze korelace mezi Němci, jako utlačovateli Čechů a Turky, utlačovateli černoorských Slovanů, kteří Turkům statečně odolávali a představovali inspiraci pro české soukmenovce.⁶⁸ Později ale, ve 20. letech 19. století, řecké povstání v kruhu českých obrozenců na čas probudilo starou nenávist k Turkům, která dále rostla v poslední fázi českého obrození. Z článků uveřejněných v *Čechoslawu* vysvítá soucit s Řeky, kteří jsou vnímáni jako křesťanští bratři, ztročené tureckými barbary. Ostatně, Jungmannův *Slovník česko-německý* heslo „turecký“ kromě významu „z Turecka pocházející“, definuje jako „divoký“.⁶⁹ Nedávný koncept romantizovaného Turka tedy v této záležitosti opět přibral náboženský a politický kontext barbarského nepřítele, který navíc porušuje základní práva a svobody porobeného řeckého národa.

2.1. Publikační činnost v Čechách pod cenzurou

Jak jsme již předznamenali, v Čechách, které byly v době řeckých bojů za nezávislost součástí Habsburské monarchie, si řecká menšina ani řecký tisk své místo nevybudovaly. Informovanost českých obyvatel o událostech v Řecku od roku 1821 se tak zakládala pouze na českých periodikách, jmenovitě na *Krameryusových císařských královských vlastenských novinách* (později pod názvy *Dopisowatel*), *Wlastenském zvěstowateli*, *Kroku* a *Čechoslawu*, jež vycházel jako příloha k prvně zmíněným novinám.

Scénu českého tisku sobotních týdeníků na přelomu 18. a 19. století postupně ovládli nakladatelé Jan Nepomuk Ferdinand Shönfeld a Václav Matěj Kramerius, kteří jako rivalové vedli mnohaleté spory o nakladatelské privilegium českých *Pražských poštowských nowin* (*Prager Zeitung*). *Pražské poštowské nowiny*, založené Karlem Františkem Rosenmüllerem, se staly prvním českým periodikem 22. listopadu 1718, kdy na jejich tisk získal desetileté privilegium. V průběhu 18. století bylo vydání

⁶⁷ SKŘIVAN, Aleš. *Evropská politika 1648—1914*. Ruský tlak vůči Turecku. Vznik východní otázky, s. 128.

⁶⁸ MALEČKOVÁ, Jitka. *“The Turk“ in the Czech Imagination (1870s-1923)*, s. 45.

⁶⁹ MALEČKOVÁ, Jitka. *“The Turk“ in the Czech Imagination (1870s-1923)*, s. 46.

těchto úterních a sobotních novin pod společným titulem *Český postilion neboližto Nowiny české* opakovaně pozastaveno a obnoveno dědici v letech 1780-1790.⁷⁰ Roku 1785 noviny odkoupil Schönfeld a změnil jejich název na *Schönfeldské cis. král. pražské noviny*. Dále v tisku mezi lety 1820-1824 pokračoval Schönfeldův syn, Jakub Schönfeld, pod změněným názvem *Wlastenský zvěstowatel*.⁷¹ Od roku 1825 pak vycházely jako *Pražské nowiny* pod vedením synů Bohumila Haase.

Václav Rodomil Kramerius (1792-1861), syn Václava Matěje Krameria, nadále vydával otcovy *Krameryusowy císařské královské vlastenské nowiny*, založené roku 1789, a působil v nich také jako redaktor. V důsledku ekonomické krize po napoleonských válkách byli s matkou Jenovéfou roku 1823 donuceni tiskařské privilegium pro tyto noviny i pro nakladatelství Českou expedici prodat Jakubovi Schönfeldovi, který od 5. července 1823 pokračoval ve vydávání tohoto sobotníku pod pozměněným názvem *Dopisowatel pro Čechy a Morawany*.⁷² Roku 1825 však Schönfeld prodal i toto své privilegium Haasovským tiskárnám zesnulého tiskaře Bohumila Haase, které si v tisku ve třicátých letech získaly téměř monopolní postavení.

Cenzura na veškerý tisk byla v Habsburské monarchii zavedena již od druhé poloviny 18. století. V oblasti novinového tisku značně přitvrdila právě v 1. polovině 19. století, kdy zasahovala především do politického zpravodajství. Periodika tedy přinášela z velké části cenzurované informace se zpožděním několika týdnů, později i s prodlením delšího než měsíc. Zprávy politického charakteru, které byly přebírány z jiných českých či zahraničních novin, nejčastěji z vídeňských, musely vždy uvádět zdroj⁷³. V *Čechoslawu a Dopisowateli* je většina přejatých zpráv opatřena i přesnou datací uveřejnění v původním periodiku či uvedením celé trasy zprávy v případě, že putovala přes několik zahraničních redakcí. Zprostředkovateli zpravodajství byli nejčastěji zaměstnanci pošt, námořníci přípluvší ze severního Řecka a Iónských

⁷⁰ VOIT, Petr. *Karel František Rosenmüller st.* Encyklopedieknihy.cz [online]. Praha, 2006. [cit. 12.10.2021]. Dostupné z: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Karel_Franti%C5%A1ek_Rosenm%C3%BCller_st.

⁷¹ *Wlastenský zvěstowatel*. Red: Josef Linda. Praha: Jakub Ferdinand Shönfeld, 1820-1824.

⁷² VOIT, Petr. *Václav Matěj Kramerius*. Encyklopedieknihy.cz [online]. Praha, 2006. [cit. 19.10.2021]. Dostupné z:

https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php?title=V%C3%A1clav_Mat%C4%9Bj_Kramerius

⁷³ WÖGERBAUER, Michael. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*, s. 243. [cit. 11.10.2021]. Dostupné z:

http://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/dejiny/Cenzura/V%20obecn%C3%A9m%20z%C3%A1jmu_sv1_po_imprimatur.pdf

ostrovů nebo obchodníci. Rozvíjející se český tisk umožňoval, že nakladatel zároveň plnil funkci redaktora i novináře.⁷⁴ V *Čechoslawu* vycházelo mnoho anonymních článků, z nichž se některé týkaly řeckého povstání a mohly tak pocházet přímo z ruky nakladatele Krameria či redaktora Tomsy.

Navzdory cenzuře v jisté míře docházelo k přejímání informací i z jiných zahraničních periodik, než pouze z povolených *Österreichische Beobachter a Wiener Zeitung*. Tisk tak hrál roli jednoho z mála komunikačních prostředků, jenž mohl českým čtenářům zprostředkovat průběh revolučního dění. Komentovat je či zveřejnit vlastní názor k němu však již tak snadné nebylo. Cenzurním sítem ojedinele prošly i osobní názory přispěvatelů, ať už anonymní či nikoliv, otevřeně proklamující své sympatie k Řekům a k jejich právu na svobodné sebeurčení. Autorství jediného takového příspěvku z 25. září 1821, otištěného v *Krameryusových císařských královských vlastenských novinách*, by snad mohlo být připsáno samotnému Krameriovy.⁷⁵ Druhá část článku psaného na pokračování však již kontrolou neprošla. *Čechoslaw* je na tom co do počtu necenzurovaných článků výrazně lépe.

V tiskovinách Krameria (především v *Čechoslawu*) lze obecně vypožorovat převládající sympatie k řeckému povstání. Jak podotýká Leoš Šatava, povaha otištěných zpráv převzatých ze zahraničního tisku vypovídá o snaze redaktorů přejímat především zprávy s pozitivním stanoviskem k řeckému povstání.⁷⁶ Názory opačného charakteru byly zveřejňovány taktéž, ale jsou zastoupeny výrazně méně. Zahraniční zpravodajství v *Dopisowateli* mnohdy provází neobjektivita a nevyváženost hodnoty sdělení, podobně jako *Čechoslaw*. Drtivá většina zpráv z obou periodik ale přináší faktograficky správné údaje.

Důvodem cenzury byly nejen obavy evropských mocností ze separatistických tendencí podružených národů monarchií, ale pravděpodobně také politické vakuum, jež by vzniklo po vymanění Řeků z tureckého područí a jež by bylo nutné mocensky zaplnit. Řecká otázka byla přímo spojená s tzv. východní otázkou, zahrnující potenciální zánik Osmanské říše. Představa nezávislého řeckého státu, ba dokonce republiky, byla kvůli geografickému umístění Řecka na hranici dvou kontinentů a civilizací vyloučena. Obavy panovaly i z rozpadu Osmanské říše, jednoho z největších

⁷⁴ ΤΣΙΒΟΣ, Κώστας. Οι Τσέχοι και το 1821. Ο αντίκτυπος της Ελληνικής Επανάστασης στον τσεχικό Τύπο. *Η ΑΥΓΗ* [online]. 2021 [cit. 27.10.2021]. Dostupné z: avgι.gr/entheta/anagnoseis/381418-oi-tsehoi-kai-1821?fbclid=IwAR0wbANvjjB8Tc1fGrCY8iDSVIZC6G_Vjh9FmzovgyY9AJxwR6swpJ2KNmo

⁷⁵ ŠATAVA, Leoš. Řecké povstání z r. 1821, s. 133.

⁷⁶ ŠATAVA, Leoš. Řecké povstání z r. 1821, s. 135.

hráčů na evropské politické scéně, který by uvolnil prostor ambicím carského Ruska. Britské impérium zaujímalo k revoluci z tohoto důvodu zpočátku nepřátelský postoj, ba dokonce přímo podporovalo Osmanskou říši.⁷⁷ Jako třetí faktor ve zdráhavosti velmocí v řecké a východní otázce figuroval obchod, především britského impéria, s blízkovýchodními oblastmi, ve kterém Osmanská říše hrála strategickou roli. Evropské monarchie od počátku v rámci dohody vedly politiku appeasementu za účelem odvrácení další rusko-turecké války, ve které by Rusko nabylo dalších privilegií na úkor oslabené Osmanské říše a mohlo na ni uplatnit územní požadavky. Evropské diplomaty aktivně působili na samotného cara a sultána, aby mezi sebou navzájem udržovali diplomatické vztahy a konflikt neprohlubovali.⁷⁸ Od počátku bylo i českým obrozencům jasné, že pokud dojde k osamostatnění Řecka, stane se tak pod taktovkou jedné z velmocí Svaté aliance. Přestože Řekové nedosáhli demokratického zřízení, jako první evropský stát v boji za svobodu uspěli a svou samostatnost, byť pod evropským politickým a ekonomickým dohledem, si dokázali udržet.

⁷⁷ ŠATAVA, Leoš. Řecké povstání z r. 1821, s. 130.

⁷⁸ ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s. 140.

3. Ohlas řeckého povstání v českých dobových periodikách v letech 1821-1827

3.1. Čechoslaw; Národní časopis pro Čechy a Morawany

Časopis *Čechoslaw; Národnj časopis pro Čechy a Morawany; národnj časopis k užitku a kratochwjli* vycházel mezi lety 1820-1825 (roku 1822 jeho druhý podnázev zněl: *Národnj časopis pro obweselenj srdce a myslj*) jako příloha ke *Krameryusowým císařským králowským vlastenským nowinám*. *Čechoslaw* byl po dobu pěti let vydáván Václavem Rodomilem Krameriem, Karlem Vilémem Endersem a Janem Nepomukem Ferdinandem Schönfeldem.

Jak je patrné ze samotného názvu, jedná se o buditelský časopis se záměrem rozvíjet českou vzdělanost a kulturu. *Čechoslaw* je psán obrozeneckou češtinou, jež hledala kompromis mezi humanistickou češtinou konce 16. století a novou gramatikou Josefa Dobrovského z roku 1809. Písemná podoba jazyka nebyla ustálena a zapisovala se švabachem, charakteristickým písmem pro tehdejší tisk. *Čechoslaw* je převážně literárního zaměření s rozmanitými povídkami a vlasteneckými básněmi. Místy se objevují výňatky z románů v duchu romantismu. Autorem povídek byl často sám Rodomil Kramerius, některé z nich vydával ve svých *Knížkách lidového čtení*.⁷⁹ *Čechoslaw* však také obsahuje rubriku *Wědomosti a Dopisowé*, jež informuje nejen o aktivitách a dění v české obrozenecké společnosti, jako např. o aktuální české publikační činnosti či premiérách divadelních her v češtině, ale i o událostech ze zahraničí. Zahraniční zpravodajství bývá zpravidla anonymní a bez titulku, zprávy jsou uvozeny pouze regionem, např. „Z Turek“ či „Z Konstantinopole“. Zprávy obsahují faktografický popis událostí řeckého povstání a jsou v *Čechoslawu* zastoupeny převážně v prvním roce povstání, r. 1821, a v následujícím roce 1822. Zprávy z Řecka vycházely občasně, v druhém roce povstání byly uveřejňovány skromněji. Roli hlavních zpravodajů zastupovaly *Dopisowatel* a *Wlastenský zwěstowatel*, *Čechoslaw* tak v zahraniční rubrice skýtal prostor pro svobodnější obrozeneckou žurnalistiku.

Redakce v některých číslech otiskovala delší články od různých přispěvatelů, ať už anonymních, pseudonymních či konkrétních obrozenců. Články se volně nachází v hlavní části, která není nikterak členěna do rubrik. Na rozdíl od zahraničního zpravodajství, jsou články opatřeny kratšími titulky, jako např. „*Smjsseniny o nowém*

⁷⁹ SKÁCELOVÁ, Kateřina. Václav Rodomil Kramerius. In: *Čtenářský deník*. [online]. [cit. 7.11.2021]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/onlinectenarskydenik/v%C3%A1clav-rodomil-kramerius>

Řecku“ (Smíšeniny o novém Řecku). Jedná se o komentáře, zamyšlení, či hodnocení situace v Řecku, zveřejňující osobní názory obrozenců, a tak i obrozenecké společnosti. Zaobírají se převážně politickým aspektem řeckého povstání, reakcí evropských mocností na něj a budoucností povstalého Řecka. Výjimkou není tematika evropského nacionalismu, jeho podoba za Velké francouzské revoluce či v soudobé Habsburské říši. Články vychází v prvních dvou letech revoluce, roku 1821 a 1822, později se již svobodná žurnalistika neobjevuje.

Časopis *Čechoslaw* se vymykal striktní cenzuře po výrazně delší dobu, než ostatní periodika, rok 1823 však i pro něj představuje zlom a konec pro svobodné politické zpravodajství.

Přínos *Čechoslawu* spočívá v tom, že zprostředkovává prvotní, ve většině kladnou, odezvu českých obrozenců na řecké povstání. Z několika příspěvků, jejichž autory byli novináři, kněží, literáti, učitelé či jiní členové utvářející se české obrozenecké elity, samozřejmě nelze vyvodit celkový obraz o povědomí všech českých vrstev obyvatelstva v této záležitosti. Nelze ale zpochybnit notné sympatie k řeckému boji o nezávislost, které v českých obrozeneckých kruzích logicky převládaly. Dochovalo se několik cenných zamyšlení příspěvateľů nad politickým děním v Řecku a nad oprávněností touhy Řeků po svobodě. Názory se shodují v tom, že právo Řeků na sebeurčení a osamostatnění by jim v žádném případě nemělo být upřeno. V představě o potenciálním řeckém státním uspořádání se však mnozí obrozenci rozcházejí. Zaznamenat lze poměrně pestré názorové spektrum, od liberálně laděných představ o republice s ústavou po konzervativní pojetí monarchie, které dokládá, že monarchistická forma zřízení mezi tehdejšími obrozenci zdaleka neměla negativní konotaci. Zbylé články hodnotí přesah povstání a jeho význam pro Evropu a Osmanskou říši, tak jako postoj evropských mocností a jejich motivace k případnému zásahu a převzetí vlády nad Řeckem. Zde se často setkáváme s neskrývanou kritikou evropských politických hráčů a obdivuhodnou orientací obrozenců v soudobé evropské politice.

3.1.1. Rok 1821

První zmínka o řeckém povstání do *Čechoslawu* připutuje s výrazným zpožděním až v červnu 1821. Nese se v duchu vyescalovaných diplomatických sporů mezi sultánem Mahmutem II, a ruským carem Alexandrem I., které záhy vyústí v úplné přerušování vzájemných diplomatických styků. Seznamujeme se s významným

představitelem ruské neústupné politiky, baronem Grigorijem Alexandrovičem Stroganovem, působícím na postu ruského vyslance u Vysoké Porty mezi lety 1816-1821. Stroganov v celé záležitosti sehrál nezanedbatelnou roli - 27. července 1821 na žádost pobouřeného cara, jenž se považoval za ochránce ortodoxního obyvatelstva v Osmanské říši⁸⁰, předkládá sultánovi ultimátum v reakci na dubnovou popravu patriarchy Gregoria v Konstantinopoli, týkající se zdejší neutěšené náboženské situace a událostí v podunajských knížectvích. Jeho žádost je ale sultánem hrubě zamítnuta.⁸¹ Další carovy kroky tedy vedou k přerušení diplomatických styků Rusů s Osmany, kteří reagují uvalením embarga na dosud privilegované lodě řeckých obchodníků, plavících se pod ruskou vlajkou. Stroganov opouští Konstantinopol a o rok později, v létě 1822, je Kapodistrias, vlivem mocenských snah zachovat status quo, zbaven faktické funkce carova kancléře kvůli své neústupné protiosmanské politice.⁸² Mocnostem se tak podaří odstranit dva nejviditelnější politické zastánce Řeků pro otevřený konflikt a dokáží získat čas pro další zdlouhavá vyjednávání.

Mezi prvními zprávami o stupňujícím se politickém napětí mezi Osmanskou říší a Ruskem nalézáme podivuhodný příběh, který spatřil světlo českého tisku dne 29. června 1821. Článek uvozen *Z Turek*⁸³ přináší svědectví od *Habsburského dopisowatele*, který uveřejnil zprávu z Konstantinopole o řeckém kupci jménem *Danesy*, jenž byl koncem dubna zajat a vhozen do osmanského vězení, poté, co se *zdráhal vyplatiti směnku na něj cílicí na 309 000 piastrů k auřadu nynějšího Hospodára we Walachii Karla Kallimacha*. Kupec *Danesy* působil jako *měnc*⁸⁴ a *dopisowatel z Morey* ve službách ruského velvyslance Stroganova, proto u něj našel zastání, tak jako u dalších ruských šlechticů. *Danesyho* se ale ani po třech diplomatických intervencích nepodařilo osvobodit, až krátké oznámení v *Dopisowateli* z 24. února 1824.⁸⁵ uveřejňuje repatriaci řeckých rodin žijících ve vyhnanství. V této souvislosti zmiňuje i někdejšího ruského penězoměnce *Danesyho*.

⁸⁰ Ochránce pravoslavných Řeků ve skutečnosti ustanoven nebyl, odvolával se na 7. článek smlouvy z Küçük Kajnardži, který mu dle něj měl právo udělovat, článek však byl vykládán špatně (s platností max. na podunajská knížectví) a car byl tak pouze „pomyslným“ ochráncem Řeků. (ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*. První vydání. Praha: Epocha, 2011, s. 142-143).

⁸¹ HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 286.

⁸² ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*, s. 142-143.

⁸³ *Čechoslaw*. Národnj časopis k užitku a kratochwjlj. Red. Fr. B. Tomsa. Praha: V. R. Kramerius, 29.6.1821, roč. 2, č. 52, s. 108.

⁸⁴ směnárník

⁸⁵ *Dopisowatel pro Čechy a Morawany*. Red. V.R. Kramerius. Praha: J. Schönfeld, 24.2.1824, roč. 36, č. 8, s. 32.

Následuje stručné shrnutí novinek z hlavních dějišť povstání, a to z knížectví Moldavie a Valachie, a také hlavního města říše, Konstantinopole. Informuje o snahách cara zastavit vpád tureckých vojsk do podunajských knížectví v reakci na Ypsilantiho povstání a o evakuaci velvyslanců evropských monarchií z Konstantinopole. V článku nalézáme stížnost ruského ministra na ukrutné nakládání s Řeky a jejich křesťanskou vírou, rovněž tak na zkázu jejich chrámů. Odvolává se na 7. a 14. článek mírové smlouvy z Kjučük-Kainardži⁸⁶ a snaží se zabránit vpádu tureckých pluků do knížectví Moldávie a Valachie, kde vypuklo povstání organizované tajným sdružením *Filiki Eteria* a vedené fanarioty Alexandrem Ypsilantisem a Michailem Sutsosem. Ypsilantis byl vůdcem Eterie a Sutsos zastával pozici knížete Moldávie a tlumočnicka u Vysoké Porty. Nečekaná porážka revolučních vojsk ohrozila jejich životy. Sutsos nalezne útočiště ve Švýcarsku a po osvobození Řecka se stane vyslancem v Paříži. K Ypsilantimu bude osud méně příznivý, dostává se do několikaletého zajetí v Mukačevu a Terezíně⁸⁷, po propuštění však umírá. Zpráva tedy uvádí, že *kníže Suzzo*, neboli fanariota Michail Sutsos, již opustil Osmanskou říši a Ypsilantis je obléhán Turky v pevnosti, do které utekl se čtyřmi sty muži. Odpověď Reis-Efendiho stran vojenského vpádu zůstala neznámá, vědělo se jen, že podle jeho prohlášení: *za způsobené krveprolití, Ypsylanty hlavu ztratit musí*. Kolovaly také zprávy o ruské lodi s 18 děly kotvící v Konstantinopoli a nahánějící *strach jak u Řeků tak u Turků. Mnozí k cizým vyslancům patřící osoby k odchodu se chystají*.⁸⁸

V anonymním článku z 31. srpna v rubrice *Wědomosti a dopisowé* lze spatřit snahu autora o širší zhodnocení významu řeckého povstání. Otevírá otázku spjatou s budoucností řeckého národa a uvažuje, kdo by se mohl stát potenciálním politickým ochráncem nově vzniklého Řecka. Vyzdvihuje *staré právo* carského Ruska, které, dle jeho slov, *mimo pospolné všech mocností právo, má Rusko to nejznamenitější, že Řecku přímo naproti leží*. Dodává, že: *Poněvadž ale důležitosti Angličanů jako i ostatních mocností dosti známé jsau, dojistá přísluší, aby i o nich we cti důkladnými*

⁸⁶ Mírová smlouva uzavírající rusko – tureckou válku let 1768-1774, do které se carovi, kromě nároku na volnou plavbu ruských obchodních lodí v Černém moři, kontroly nad Moldavskem a Valašskem a zřízení konzulátů v Osmanské říši, podařilo zařadit články o právním nároku na zajišťování ochrany pravoslavných křesťanů v Osmanské říši. (HRADEČNÝ, Pavel. *Dějiny Řecka*, s. 263.)

⁸⁷ Ypsilantis byl v Terezíně vězněn mezi lety 1823-1827, na místě je možné spatřit pamětní desku, připomínající jeho čtyřleté uvěznění. V roce 1827 byl na přímluvu ruského cara Alexandra I. propuštěn a odcestoval do Vídně, kde však záhy umírá kvůli špatnému zdravotnímu stavu v pouhých 35 letech.

⁸⁸ *Čechoslaw*, 29.6.1821, roč. 2, č.52, s. 108.

slowy se pojednalo. Už tehdy bylo zřejmé, že: ...Řecko pod správu společnou přejíti nemůže. Autor jednoznačně stojí na straně Řeků, o kterých píše jako o léta v otroctví pohříženého národu, kteří: ... tisícovým pohanění podrobili se musejí, také w takové zemi, kde není swoboda w tisku a kde každý auředník samowládcem jest... Zdůrazňuje již tehdy viditelnou nejednotnost postupu evropských mocností, které politickou krizi vědomě prodlužují: ... kdyby všechny mocnosti w to jednosworně swolily, Řecko konstytucy uwésti opět w pořádek... Ke konci vyjadřuje obavy z:... všeobecné wálky, po šestiletém pokoji, a při nynější bauři všechněch smejšlení wůbec, welmi snadno jest.⁸⁹

S prvním ohlasem, který revoluce vyvolala v české společnosti, se setkáváme až v září. Článek z Příbrami, ze dne 28. září 1821, je anonymní, dokládá ale existenci širokospektrých reakcí v souvislosti s řeckou otázkou. V tomto případě autor článku odpovídá na jakési neuvedené tvrzení snad jiného novináře, jenž přirovnal *Ewropské mocnáře k půlměsíčním a stejně barbarským*, a vyjádřil obavy z povstání i na evropské půdě. V opověď mu přichází vysvětlení rozdílu mezi barbarskými Turky a *ewropskými swrchovníky*, kteří na rozdíl od předchozích, zakládají *...svou vládu na práwu, na ujednáních, na obapolných úmluwách, zvláště pak nan práwu dědičném*. Dále na: *... sněmowání, umlawwání, dyplomatyckém wyjednawání, práwech wyšetřowání, stanowení a zastawání*. Následuje barvitě vylíčení ukrutností a bezpráví, kterého se Turci dopouští na řeckých i ostatních křesťanech, okrádání Evropy o peníze či hanobení církve: *... nebáli se chrámy křesťanské zbořiti, welebné duchowenstwo pro dosti malé anebo žádné podezření na kostelních wratech na odiw a potupu celého křesťanstwa rozwešeti, bohaté kupce olaupiti, wyslance podlé starodáwního způsobu potupiti...* Dále podotýká, že nynější vnitřní spory Osmanskou říši oslabily, nemusíme se tedy bát opětovných útoků na Vídeň. Neutrální tón však ke konci nabere lehce radikální nádech, když autor poznamenává, že by ale bylo záhodno barbarský (turecký) trůn vyvrátit, tak jako za křížových výprav ve 12. století.⁹⁰

3.1.2. Rok 1822

Březnové a dubnové zpravodajství přináší smutný konec Aliho paši Janinského, jenž se po třicet tři let snažil o osamostatnění svého pašaliku od nadvlády Osmanské říše, který se nacházel na území dnešní Albánie a řeckých krajů Ipiros,

⁸⁹ *Čechoslaw*, 31.8.1821, roč. 2, č.70, s. 279-280.

⁹⁰ *Čechoslaw*, 28.9.1821, roč. 2, č.78, s 312.

Makedonie a Thessálie. 1. března 1822 se k nám po měsíčním putování z města Ioannena dostává první zpráva o zadržení Aliho paši. *Ali bašu jeho vlastni lid Churšidowi (místní místodržící) žiwého wydal, jenž ho také ihned ukowati kázal, a celau tu věc, jak se dála, do Konstantinopole oznámil, odkudž na další rozkazy k zachowání sebe čeká. Welmi zlý staw, w němž se Ali baša w poslední době nachazel, dodává správě o jeho zajeti mnoho prawdiwosti.*⁹¹ O následné popravě Aliho paši se dovídáme 5. dubna a je připojena informace, že se jeho smrti pokoušeli diplomatickými cestami zabránit ruský, rakouský i anglický vyslanec. (Zpráva nepřesně uvádí, že tajným ruským jednatelem v této věci, oděným do ruského oděvu, byl Alexandr Ypsilantis. Ypsilantis byl ale v této době s největší pravděpodobností vězněn v Mukačevu.) Osmané však nakonec dobyli město Ioannena, Ali byl popraven a jeho hlava dopravena sultánovi.

Přichází také zprávy o opětovné eskalaci diplomatických sporů, poté, co Rusko v reakci na zavraždění Aliho paši vypovědělo Osmanské říši mírové podmínky přijaté na jednáních v Bukurešti r. 1812. Zprávy z poloviny dubna informují o osmanské militarizaci. Jak správně dodávají, Osmané vyslali vojsko na srbské území a později i na Krétu, docházelo z jejich strany k cíleným provokacím v lodní dopravě a částečné blokadě zahraničních obchodníků. Z *Oděssy*, dne 15. března připutovalo znění kupeckého psaní z Konstantinopole, která byla zmítána strachem křesťanů z válečných příprav Porty na rusko-tureckou válku. Osmané vypravili vojsko o 150 000 mužích, *samých Azyatech*, a vyslali loďstvo čítající dalších 16 000 k ostrovu *Kandyi* (dnešní Kréta). Došlo k zadržení několika lodí z ciziny, jejichž náklad byl pobrán a 12. března turecká flotila zajala dva ze tří ruských korábů pod záminkou přepravy řeckého zboží.⁹²

Zmíněno je i výhružné prohlášení Reis – Efendiho, které mělo hanobit samotného ruského cara. Efendi vydal list se zněním, že *Osmané, kromě výhružek, že nestáhnou vojska z Moldávie ani Valachie, neopraví ani řecké kostely, až bude povstání utiшено. Porta již nikdy více nechce mít za Moldavské hospodáry Řeky.* 12. dubna následuje překvapivá zpráva o řeckém námořním vítězství u Lepanta. *Turecká eskádra, bywši od Řeků palčivými koráby nad miru trýzněna, po nedlouhém odporu wšecka se jim wzdala.* Místo bitvy je zde uvedeno s lehkou nepřesností, jedná se o námořní bitvu u Patry, která se odehrála 20. února 1822. Lepanto, tedy Nafpaktos, se

⁹¹ *Čechoslaw*, 1.3.1822, roč. 3, č. 9, příloha.

⁹² *Čechoslaw*, 12.4.1822, roč. 3, č. 15, s. 120.

tehdy nacházelo pod tureckou kontrolou. Turecký pluk čítající 4000 vojáků spolu s námořní flotilou se pokusil dobýt město Patra, které se nacházelo v rukou Řeků. Obchodníci z ostrovů Hydra, Spetses a Psara sestavili řecké loďstvo čítající přes šedesát lodí, bez jakékoliv ekonomické pomoci od nově ustavené řecké vlády. Ostrované dokázali vybojovat vítězství, byť ztráty na turecké straně nebyly zdaleka fatální. Úspěch v bitvě přinesl ujištění Řekům v tom, že kromě obrany pomocí dělostřelectva jsou schopni přejít do útoku ve formaci.

Podzim pak přináší dva ojedinělé autorské příspěvky, díky kterým si lze utvořit přibližný obraz o percepci situace v Řecku českou společností a jejím povědomí o dopadu povstání na úrovni evropské politiky.

Autorem zářijového článku je Josef Myslimír Ludvík (1796-1856), který se pohyboval v obrozeneckém okruhu a přispíval do několika buditelských časopisů, kromě *Čechoslawu* např. do *Poutníka*, *Kroku*, *Rozličností Pražských novin*, *Květů* a dalších. Zanechal po sobě četná historická a obecně naučná díla. Do *Čechoslawu*, kromě článku *Řekové*, přispěl také cestopisem *Myslimjr po horách Krkonošských putující⁹³*, otištěným 3. července 1824. Bezpochyby se jednalo o velmi vzdělaného obrozence, který se kromě studia historie věnoval i studiu filozofie a teologie. Povoláním byl katolický kněz, regionální historik Náchodska, spisovatel a básník. Ovládal i cizí jazyky, proto také působil jako překladatel z francouzštiny, němčiny a angličtiny.⁹⁴ Pravděpodobně musel mít přístup k zahraničním novinám, jako např. k francouzskému *Journal des débats*, ze kterého čerpal při psaní zářijového článku o Řecku, vyšlým v *Čechoslawu*. Podílel se na založení osvětové organizace Matice česká roku 1831 a vedl korespondenci s Boženou Němcovou.⁹⁵

J. M. Ludvík ve svém příspěvku *Řekové* z 27. září 1822⁹⁶ vnáší do diskuze o řeckém národu osobní pohled, kvůli kterému pravděpodobně nevyšlo pokračování článku, jež bylo v jeho závěru předznamenáno. Příspěvek dokládá názorovou rozmanitost české společnosti ve spojitosti s řeckou otázkou a snahu obrozenců

⁹³ BREUER, Pavel. *Myslimír, po horách krkonošských putující*. Severovýchod [online]. 2021 [cit. 23.11.2021]. Dostupné z: <http://severovychod.jaybee.cz/myslimir-po-horach-krkonossskych-putujici/>

⁹⁴ Historický ústav AV ČR. *Ludvík, Josef Myslimír, 1796-1856*. Bibliografie dějin Českých zemí [online]. 2021 [cit. 23.11.2021]. Dostupné z: <https://biblio.hiu.cas.cz/records/c5ed75b2-1700-4802-a178-b5a4b8c54c04>

⁹⁵ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Josef Myslimír Ludvík* [online]. 2021 [cit. 7. 11. 2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Josef_Myslim%C3%ADr_Ludv%C3%ADk&oldid=19776286

⁹⁶ LUDVÍK, J.M. *Řekové*. *Čechoslaw*, 27.9.1822, roč. 3, č. 39, s. 295-296.

vyvrátit hanlivé pomluvy a dezinformace o Řecích. Zdá se, že řecký národ si vysloužil jak českou podporu, tak i odpor k jakékoliv pomoci. Ludvík se snaží obhájit potřebnou pomoc řeckému národu před kolujícími názory, které Řeky odsuzují, přikládají jim vinu na Turecké porobě a dokonce je přirovnávají ke *stejně barbarským, jako k jejich tureckým utiskovatelům*. S politováním konstatuje, že *přes utrpení, kterým si Řekové procházejí, bývá jejich náboženství přirovnáváno k pověře, mravy a novořečtina považovány za horší než sláva jejich starořeckých předchůdců*. Zastává se však nové generace Řeků, kteří nechtějí platit za chyby svých otců, mají odvalu a právo povstat – právo, které je dané Bohem: *Vždyť Bůh, dle pisma, jen do třetího a čtvrtého pokolení tresce, a ne do tisícyho, kdož se polepšit chce*. Bystrým a velice nadčasovým postřehem Ludvíka pak je přirovnání nešťastné situace Řeků k Němcům, kteří se zdráhají přijít prvně jmenovaným na pomoc. Podotýká, že: *Němci obzvláště mělyby dřívě za swá nadra sáhnaut, nežli se osměli Řekům nadjmenované wady předmitati, a je pomocy za nehodné uznati. Kdyby jim byl Bůh pomoc zevnitřni od jinud byl neseslal, wěru ještě dnes by seděli (Němci) pod tim břemenem a tiše se na to divali, kterak cyzý utiskowatel vlastni mocý jejich knížata s trůnu sázý, jejich krajiny běsi a wydírá, a poznenáhla jejich celau národnost hubi a zničuje*.⁹⁷ Pravděpodobně odkazuje na napoleonský protektorát Rýnského spolku, během kterého došlo k zániku Svaté říše římské a sesazení císaře z německého trůnu. Pouze díky pomoci ostatních evropských národů se Němcům podařilo obnovit svou nezávislost v bitvě u Lipska. Na pomluvy o Řecích jako o zkaženém, lstivém, potutelném, marnivém a ukrutném národu odpovídá cestopisem poloostrova *Morea*⁹⁸ od pana Malte-Brun⁹⁹ z dobových francouzských novin *Journal des débats*.¹⁰⁰ Malte-Brun v článku vyzdvihuje dobré vlastnosti řeckých duchovních, pastevců a rolníků z *ohledu mrawniho y tělesného a pohostinnost Mainiotů, domnělých potomků starých Spartánů*.

⁹⁷ LUDVÍK, J.M. Řekowé. *Čechoslaw*, 27.9.1822, roč. 3, č. 39, s. 295-296.

⁹⁸ MALTE-BRUN, Conrad. Le Péloponèse. *Journal des débats*. [online]. 31.8.1821, roč. 33, s. 2-4. [cit. 3.11.2021]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k433802k/f2.item>

⁹⁹ Conrad Malte-Brun působil jako žurnalista a geograf v Dánsku a Francii. Z dánského království byl jako zastánce svobodného slova vyhnán pro otevřenou kritiku cenzury tisku a emigroval do Francie, kde pravidelně přispíval do výše zmíněného periodika jak politickými, tak geografickými články. 31. srpna 1821 vydal popis poloostrova *Morea* v němž podává naprosto diametrální obrázek řecké společnosti.

¹⁰⁰ *Journal des débats politiques et littéraires* [online]. Paříž: 1789 -1944 [cit. 3.11.2021]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k433802k/f2.item>

Periodikum *Journal des débats*, vydávané mezi lety 1789-1944, bylo založeno na počátku Velké francouzské revoluce za účelem otisku jednání Ústavodárného národního shromáždění. V první polovině 19. století ovládlo přední příčku na francouzské kulturní a literární scéně. Jak je možné si povšimnout v online databázi,¹⁰¹ zprávy z řeckého povstání hrály roku 1821 v zahraniční rubrice prim.

Nad autorstvím anonymního listopadového článku vyvstává otazník. Je možné, že autorem byl Fr. B. Tomsa nebo V.R. Kramerius, kteří, jak už bylo zmíněno dříve, mohli do novin volně přispívat jako editoři. Nicméně, *Dopis* z 22. listopadu¹⁰² dokládá, že rok 1822 rozvířil bujnou debatu o událostech z Řecka, nejen mezi vrstvami obyčejných občanů, ale především mezi politiky. Zmiňuje ožehavost tématu řecké otázky na úrovni vysoké politiky evropských mocností, jejich liknavý a vypočítavý přístup v této záležitosti s jedinou vizí výhod plynoucích z nabytí řeckého území. *Aby se y Čech na tomto národů divadle okázal, nemistné o nynějších okoličnostech Ewropských něčeho prohoditi. V tzv. ewropských kabinetech*, mezi které dle autora článku pravděpodobně spadají tehdejší zákonodárné, soudní a výkonné orgány i státní rada a státní konference Habsburské monarchie, byla diskuze nad řeckým povstáním velice choulostivým tématem. Přemítá nad evropskou neochotou zprostředkovat povstalým Řekům pomoc a přirovnává situaci ke křížovým výpravám. Uznává, jako mnoho tehdejších politiků, kteří svatým válkám ani na jméno přijíti nemohou, *ani dost wtipků o nich nahledat, že jejichž předsewzeti se tenkrát nezdářilo*. Křížové výpravy způsobily neopomenutelná neštěstí, zdůrazňuje však, že prvotním úmyslem účastníků boje, kteří byli ochotni opustit své rodiny a statky, bylo osvobodit křesťanské bratry od *ukrutných Mohamedánů*. Nyní však postrádá soucit a zodpovědnost, kterou by měly evropské mocnosti prokázat. Uvádí, že: *Křesťanská Ewropa se táže, máli to wšecko mstiti, anebo liknawě promlčeti? Coby pak asy činili Turcy, kdyby takowé násyli jejich bludowěrcům učiněno bylo?* Cituje také oblíbené otázky týkající se pochybností, proč Řekové vůbec povstali, či z jakého důvodu jsou Turky takto týráni. *K tomu, jestliže wysoceslawná porta wálčila proti pozdwiżencům, nepotřebowala křesťanské náboženstwi zlhčowati, a takto celau Ewropu urážeti*. Následuje úvaha nad budoucím politickým rozložením sil nad strategicky umístěným Řeckem. Zdůrazňuje zdrženlivost Anglie, která jako světová obchodní velmoc sleduje především své

¹⁰¹ *Journal des débats politiques et littéraires* [online]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k433802k/f2.item>

¹⁰² *Čechoslaw*, 22.11.1822, roč. 3, č. 47, s. 359-360.

ekonomické zájmy v Osmanské říši a také v *Judee*. Zmiňuje anglickou podporu, jež se Osmanské říši dostává díky lordu Strangfordu (celým jménem Percy Smythe 6th Viscount Strangford, 1780-1855), který byl jmenován britským ambasadorem v Osmanské říši v letech 1820-1824.¹⁰³ Dále je v článku předznamenán nedostatek sil Osmanů v boji proti lokálním povstáním, které sultán skrývá pod rouškou údajné nevědomosti. Článek dále bystře předpokládá vypočítavost mocenských zájmů: *Angland Turka podporuje, aby totiž jednau tim snáze jeho krásné ostrowy a země, až se Ržek utlačenim wytrati, w moc dostal. A bystrý Francouz, který Anglowi w jednáni tomto ruky podává, rowněž ještě na krásný Egypt nezapomněl a rádby nim opět k hrůze národů swé ztracené welikánstwi dosáhl. Jak mnoho pokladu by se wynalezlo ještě w Ržecých, w zemi prwotního wzděłani..., kdyby byla... za přispěni dobročinných mocnářů maudře zřizená vláda, kteraby zajisté tu pustau prázdnotu w Ewropském spolku národu na východu vyplnila.*

3.1.3. Rok 1823

Následující rok 1823 ale zdaleka tolik informací o samotných událostech a postojích k povstání nepřináší. Mezi dvěma články o tureckých dvorních zvyklostech při přijetí zahraničních vyslanců a podrobným článkem s popisem Konstantinopole na pokračování lze dohledat pouze jedinou strohou zmínku o ostrově Hydra a jeho roli, kterou zastával během povstaleckých bojů. Žádné další zprávy, které by se týkaly jakýchkoliv jiných informací o průběhu boje Řeků s Osmany či o konfliktech spjatých s rusko-tureckou válkou, ke které vyhrocený politický konflikt mezi těmito dvěma zeměmi v poslední části předchozího roku směřoval, se neobjevují. Není možné dohledat ani autorské články českých žurnalistů, které se v předchozím ročníku i přes cenzuru nezřídka vyskytly a které obsahovaly cenné osobní názory konkrétních přispěvatelů, a zároveň osvětlovaly tehdejší společenské povědomí o řecké politické situaci. Ročník 1823 lze charakterizovat jako jakési odmlčení od politických machinací tehdejší evropské scény. Otázkou zůstává, z jakého důvodu k němu došlo – byl to rázný Metternichův zásah v cenzuře, když zaregistroval právě ty které politicky laděné úvahy jednotlivých žurnalistů? Cenzuru bylo totiž možno provádět dvakrát, zpětně pak zpravidla na konkrétní vyžádání. Nebo již řecké revoluční události nebyly

¹⁰³ Kromě prootomanského diskurzu se proslavil i sběratelstvím řeckého umění - do Británie převezl římskou kopii štítu ze 3. století, který byl původně zhotoven antickým sochařem Feidiem pro sochu Athény Parthenos umístěnou v athénském Parthenonu.

u čtenářů tak žádané? Druhá varianta se však zdá být méně pravděpodobná, jelikož *Čechoslaw* ve stejný rok přináší hojná svědectví z Osmanské říše a Konstantinopole, především kulturní a geografické povahy, politický vývoj však absentuje. Zájem čtenářů i redaktorů o tyto krajiny tedy přetrvával. Zdá se tedy, že byl záměrně redukován na apolitický charakter.

Článek se zněním *Obřadowé Turečtí, když vyslanec před Sultána uweden bývá* ze 4. ledna 1823¹⁰⁴ a jeho pokračování z 11. listopadu 1823¹⁰⁵ přibližuje čtenáři náležitosti osmanského dvora při recepci cizích vyslanců v sultánově paláci Topkapı. Vyprávění tisku zprostředkoval William Turner (1792-1867), který působil hned ve dvou obdobích jako vyslanec britské ambasády v Konstantinopoli. Po přemístění britského ambasadora lorda Strangforda r. 1824 z Konstantinopole do Petrohradu zastával Turner funkci zplnomocněného vyslance do roku 1825, kdy byl velvyslancem opětovně zvolen Canning.¹⁰⁶

Vyprávění provází znatelný posměch a opovržení k přežitým orientálním dvorním zvyklostem. Turner jako člen vyslanecké družiny popisuje čekání ve stínu stromu na velkovezíra, jehož průvod následují přes tři nádvoří do přijímací místnosti (tzv. *Serél*). Na prvním nádvoří se jim vyskytne pohled na přibližně tři tisíce janičářů, kteří se po jejich průchodu do druhého nádvoří hlasitě rozutečou na přestávku. Tento akt má dle autora vyvolat v cizích návštěvách úctu k janičářským oddílům, kterých se obává už prý jen samotný sultánův dvůr. Ve třetím nádvoří procházejí kolem malé síně, kde *velkovezíři a jiní znamenití vězňové hedvábnou oprat' očekávati musí* (palác býval znám existencí několika míst pro perzekuci vysoce postavených dvorních úředníků či konkurenčních členů sultánovy rodiny). Po udělení povolení pro vstup do paláce popisuje bohatě zdobený přijímací sál, ve kterém sedí velkovezír se svými rádci. Po půl hodině čekání a předstíraného nezájmu rádců obdrží velkovezír psaní od samotného sultána, který nařídí, aby vyslanci nejprve pojedli a byli umyti. Po hostině, která se okamžitě uspořádá v půl deváté ráno a čítá přes třicet různých pokrmů, je vyslanecká družina oděna kožichy, vhodnými pro setkání se sultánem. Ceremoniál po

¹⁰⁴ *Obřadowé Turečtí, když vyslanec před Sultána uweden bývá. Čechoslaw*, 4.1.1823, roč. 4, č. 1, s. 3-4.

¹⁰⁵ *Čechoslaw*, 11.1.1823, roč. 4, č. 2., s. 9-10.

¹⁰⁶ W. Turner diplomatickou kariéru zahájil díky přátelství jeho otce Richarda s G. Canningem a poprvé byl vyslán do Konstantinopole r. 1811 jako člen vyslanecké misie ambasadora Sira Roberta Listona. Poznatky ze svého pobytu na misi publikoval r. 1820 pod názvem *Journal of a Tour in the Levant*. (Wikipedia, the free encyclopedia. *William Turner (envoy)* [online]. c2019 [cit. 20.11.2021]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/William_Turner_\(envoy\)](https://en.wikipedia.org/wiki/William_Turner_(envoy))

celou dobu potají sleduje sultán schovaný za hustou mříží. K audienci jsou vyslanci potupně odzbrojeni, odvečeni a silou donuceni k pokloně před sultánem. V sále se také nachází kolem dvou tisíc eunuchů. Sultán, oděný do hedvábného pláště zdobeného diamanty a turbanu s diadémem a ptačím perem, se vyjímá svou přirozenou krásou a netradičně světlou pletí nad všemi ostatními. Sám však za celou audienci nepromluví. Vyslanec přednese francouzsky svou řeč, odpoví mu ale pouze velkovezír. Po skončení slyšení jsou opět odvečeni ke koním a opouští palác.

Dochován je článek na pokračování s názvem *Popsání Konstantinopole*, který se poprvé objevuje 25. ledna 1823 a vychází v následujících třech vydáních.¹⁰⁷ Článek je doplněn obrazovou přílohou v podobě panoramatu města, které bylo přiloženo již 18. ledna 1823.¹⁰⁸ Litografické přílohy se v časopise vyskytovaly především od roku 1823, kdy vedení převzal Schönfeld.¹⁰⁹

Jediná zpráva z 12. dubna 1823, z ostrova Hydra, ležícím při severovýchodní části poloostrova Peloponés, přináší svědectví o dvaceti tisících svobodných Řecích, kteří ostrov obývají a *kteří obchodem velmi jsou obohaceni a množství lodi, na počet 350, chowaji*. Převážně je popsán nehostinný charakter ostrova pro zemědělství a chov dobytka, jenž umožnil obyvatelům zbohatnout díky obchodu s plodinami z okolních krajin - obilí prý dovážejí až do Ameriky. Z řad Hyderských také pochází nejlepší osmanští veslaři a *pomořti důstojnicy*. Ke konci článku je jakoby mimochodem zmíněna informace, že: *Nyní se ten ostrov mimo jiných za svobodný vyhlásyl*.¹¹⁰ Článek věrohodně dokládá existenci obchodní elity rejdařů (εφοπληστές), ostrovanů, tvořících jednu z předních odbojových složek řeckého revolučního hnutí díky své nadstandardní ekonomické vyspělosti, privilegiím a výsadnímu společenskému postavení.

3.1.4. Rok 1824

Rok 1824 se řecké tematice věnuje v podobě historického exkurzu do osudového roku 1453 článkem *Dobytí Konstantinopole od Turků* z 18. září 1824 na

¹⁰⁷ Popsání Konstantinopole. *Čechoslaw*, 1823, roč. 4, č. 4,5,6,7.

¹⁰⁸ *Čechoslaw*, 18.1.1823, roč. 4, č. 3, příloha.

¹⁰⁹ *Litografické přílohy doprovázely také na pokračování vycházející dílo Františka Tomsy „Pautnjak Slowanský“, sbírka spisů zábavných a ponavčných, týkajících se zvláště literatury, hystorye, techniky a hospodářstwj vycházející u Schönfelda v letech 1826–1827* (HEILANDOVÁ, Lucie, 2018). *Kresleno na kameni. Počátky brněnské a pražské litografie*. Brno. Disertační práce. Masarykova univerzita. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Radka Nökkala Miltová, Ph.D. Dostupné z: file:///C:/Users/HP/Downloads/Kresleno_na_kameni.pdf

¹¹⁰ *Čechoslaw*, 12.4.1823, roč. 4, č. 15, s. 116.

pokračování.¹¹¹ Krátká zpráva ze 7. února přináší doklad o zařazení novořečtiny mezi samostatné jazyky, které je ve Francii možné studovat. *W Paříži jest ted' zřizena škola, v nižto takměř všem žiwým východnim jazykům se uči, totiž: perskému, sprostému arabskému, tureckému, arménskému, nowořeckému, a.t.d.*¹¹² Oblíbené byly povídky na antické motivy *Alme a Medon, aneb láska w Lakedémonu* (20. března 1824)¹¹³ či *Pisystratowa welikomyslnost* (7. února 1824)¹¹⁴. Své místo našly také biografie historických osob, z 28. února 1824 se dochoval medailonek Demetria Poliorketa.¹¹⁵

Byť nebylo možné komentovat řecké dění, o vlasteneckou tematiku zájem neustal. 30. října 1824 bylo otištěno tematické pojednání o povaze vlastenectví utiskovaného národa: *Jakými prostředky může se národnost v lidu podrobeného zachovati? (Podle pana z Déren, wzato z archywu pana z Dormayera na rok 1810)*.¹¹⁶ Pod článkem je podepsán neznámý F.J.A-s, který zdůrazňuje, že podrobený národ může existovat i pod nadvládou silnějšího, pokud si zachová alespoň několik stěžejních hodnot, a to buď vlastní zřízení, mravy (myšleno kulturní návyky a tradice), náboženství, jazyk nebo duševní vzdělanost. Za nejdůležitější považuje především zachování mravů, tedy zvyklostí. Uznává pluralitu státního zřízení, jako příklad udává odlišnost bourbonské konstituční monarchie ve Francii, Německých spolkových států nebo britského impéria.

Nelze opomenout článek s názvem *Co jest občanská stejnost* z 27. listopadu 1824¹¹⁷ od M.S. Patrčky. Michal Silorád Patrčka (1787-1838) pocházel z kupecké rodiny a prožil život plný překážek. Po krachu rodinného podniku se ucházel o post redaktora ve Vídni, který místo něj obsadil Václav Hanka. Strávil osm let v armádě, kde se vrátil k literatuře. Literární činnost ho po většinu života provázela jako vedlejší živnost, psal články satirické, pro děti a mládež, básně a několik próz.¹¹⁸ Charakteristický pro něj byl moralistický tón, kterého si můžeme povšimnout i v

¹¹¹ Dobyť Konstantinopole od Turků. *Čechoslaw*. Národnj časopis pro Čechy a Morawany. Red. Fr. B. Tomsa. Praha: J.F.Schönfeld, 18.9.1824, roč. 5, č. 38, s. 298-301.

¹¹² *Čechoslaw*, 7.2.1824, roč. 5, č. 6, s. 48.

¹¹³ *Alme a Medon, aneb láska w Lakedémonu*. *Čechoslaw*, 20.3.1824, roč. 5, č. 12, s. 94-95.

¹¹⁴ *Pisystratowa welikomyslnost*. *Čechoslaw*, 7.2.1824, roč. 5, č. 6, s.

¹¹⁵ KRÁL, J.R. Pomsta šlechtěné duše. *Čechoslaw*, 28.2.1824, roč. 5, č. 9, s. 68-69.

¹¹⁶ *Jakými prostředky může se národnost v lidu podrobeného zachovati?* *Čechoslaw*, 30.10.1824, roč. 5, č. 44, s. 345-348.

¹¹⁷ *Co jest občanská stejnost?* *Čechoslaw*, 27.11. 1824, roč. 5, č. 48, s. 381-382.

¹¹⁸ BALCAROVÁ, Jana, 2012. *Josef Liboslav Ziegler (1782-1846)*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Magdaléna Pokorná, CSc. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/45984/BPTX_2010_2_0_288043_0_108229.pdf?sequence=1&isAllowed=y

následujícím článku. Patrčkova literární činnost vyvrcholila právě v 1. polovině 20. let 19. století, kdy přispíval do většiny obrozeneckých periodik. Byl přítelem V.R. Kramera a patřil k buditelské družině J. L. Zieglera, jež se sdružovala v severovýchodních Čechách. Přízvisko vlasteneckého původu Silorád vyjadřuje jeho vztah k pokusům o neúspěšné vynálezy.¹¹⁹

Patrčka svým smýšlením představuje lehce odlišný proud od většiny ostatních žurnalistů, kteří do *Čechoslawu* přispívají. Pojednává o svobodě a rovnosti občanů, o hodnotách, které ztělesňují podstatu Velké francouzské revoluce. Patrčka se rozepisuje o tom, že svoboda a rovnost se staly středobodem diskuze i české obrozenecké společnosti. Varuje ale před zavádějícím výkladem těchto hodnot a stěžuje si na jejich špatné pochopení mnohými občany. Zmiňuje dezinformace, které jsou mezi lid rozšiřovány samotným tiskem. *Jak přemnohý nerozwážlivý spisowatel jediné w tom se kochá a sám sobě zalibuje, by swobodu a stejnost hlásal, a sám slowům těm nerozumě, nedbá, jak sy je čtenář jeho wyložj.* Upozorňuje, že je nutné mít na paměti zodpovědné užívání svobody a především poslušnost zákonům. Předjímá, že pokud zákony nebudou dodržovány, společnost sklouzne k anarchii. *Stejnost a swoboda, práwě posauzená, jest základ občanské y domácí blaženosti; wykládáli se křiwě, utvořj se z nj newázanost, jejíž cýl a konec wsseobecná záhuba.* Jako odstrašující příklad uvádí nedávné francouzské dějiny, plné extremismu od Velké francouzské revoluce, přes Robespierrov jakobínský teror, či Napoleonovo tažení: *..národ franský Boha se spustiw, weškeren občanský řád přewrhl, nejsvětější swazky roztrhl.. hubil a plenil okolni národy do bludů swých mocně wtrhnauti chtě...* Poslední poznámka by mohla odkazovat jak na jakobínské kluby, které podporovaly revoluční činnost i za hranicemi, jako např. v Itálii a Vídni či v přechodně vzniklé Mohučské republice, nebo na Bonapartovy imperialistické snahy. Je podle něj nevyhnutelné, aby lidé byli v první řadě poslušni zákonům, které je ochraňují, a tak přispívali k pořádku a svobodě ve společnosti. *Kde občané w náležitě bezpečnosti pod ochranou blahotworných práw a zákonů žiji, tuť také povinni jsau, možně sami k tomu přispěti a co potřeba a zákon káže, wěrně plniti; a jejich staw pak w pravém smyslu blahý a swobodný jest.* Dále píše: *...a kde tak se děje... nechť obec ta se ostatně Monarchye, nebo jakkoli nazýwá.* Neskrývá tak své sympatie ke konstitučnímu uspořádání, které považuje za vhodnou

¹¹⁹ Wikipedie: Otevřená encyklopedie: *Michal Silorád Patrčka* [online]. c2021 [cit. 7. 11. 2021].

Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Michal_Silorád_Patrčka&oldid=20554635>

alternativu k republice. Tento konzervativní rys je možné vysledovat i u jiných obrozenců, kteří neusilují výhradně o demokratické zřízení.

Jak jsme se nyní přesvědčili, *Čechoslaw* přináší cenný materiál, jenž v několika případech unikl bystrému oku cenzury. Mezi zprávami o dění ve Francii nebo Velké Británii se objevuje zpravodajství z povstaleckých částí Osmanské říše, a to v letech 1821 a 1822. Zastoupeny jsou jak kratší zprávy, tak barvitě vylíčená svědectví o revolučních událostech z Řecka. Především je ale možné setkat se s osobními názory českých obrozenců v podobě komentářů či úvah nad revolučními snahami Řeků. Lze vystopovat snahu přispěvatelů o zasazení situace v Řecku do evropského politického kontextu, tak jako snahu vyvrátit pomluvy a stereotypy o samotných Řecích, které v širší společnosti rovněž kolovaly. V pozdějších letech, kdy cenzura bděla, jsou hlasy přispěvatelů postupně umlčeny a nahrazeny apolitickými zábavně naučnými články, za účelem rozšíření čtenářových obzorů o řeckých dějinách (např. medailonky významných panovníků), o reáliích (cestopisy) či o mravech a tradicích.

3.2. Ostatní periodika

3.2.1. Dopisowatel pro Čechy a Morawany

Ročníky *Dopisowatele* 1822, 1823 a 1824 přinášejí obrovské množství pravidelných zpráv, zpravidla kratších, ale mnohdy i obširných. Každý týden byla otištěna minimálně jedna zpráva o událostech v Řecku. V zahraniční rubrice, která se nacházela neoddělená a bez titulku ihned v úvodu, bývaly zveřejňovány zprávy čistě informativního a faktografického charakteru s popisem událostí z různých oblastí Řecka, převážně ze Smyrny, Konstantinopole a *Morey*. Zprávy ze zahraničí se nacházely také v *Závěsku*.¹²⁰ Jak bylo předznamenáno, u zpráv nelze dohledat jakýkoli redaktorův vlastní názor či doplňující komentář, tak jako jsme zvyklí ze současného svobodného tisku. Po přečtení zpráv, otisknutých za celý rok, lze utvořit relativně přesný časový řetězec, zachycující přibližný průběh povstání na různých místech říše. Občasné lze nalézt informace o nařízeních sultánova dvora a reakci patriarchátu na ně, vzácně politické, ekonomické, či humanitární zásahy západních velmocí (častěji filhelénů) či carské diplomacie. Zpravodajství částečně pokrývalo i sféru sociálního a ekonomického dění povstání, zaznamenalo např. epidemii nebo peněžní transakce spojené s obchodním a válečným loďstvem. Mnohé zprávy byly s podivem velmi detailní, především co se týče různých číselných údajů (např. počty zajatců či peněžní

¹²⁰ Příloha na konci časopisu.

částky). Tomuto řetězci událostí ale chybí důležitá smyslová pojítka, která by doplnila ucelený význam těchto událostí, tak jako motivace jednotlivých aktérů, a především komentář k politickému postoji zahraničních velmocí.

Cenzura čtenářům znemožnila orientaci v politickém kontextu revolučních událostí. Po prohlédnutí novin je zřejmé, že vydané zprávy nebyly tříděny podle opravdové hodnoty jejich sdělení, ale prezentovány jako rovnocenné. V případě *Dopisowatele* byl čtenář doslova zavalen množstvím přejatých informací ze zahraničních periodik, jež byly všechny předávány s podobnou mírou důležitosti. U podstatných politických či vojenských událostí mnohdy docházelo k jejich významové devalvaci či zkrácení na pouhou zmínku, a naopak, zcela nepodstatným či výjimečně nepravdivým zprávám bylo mnohdy věnováno více prostoru a detailnosti.¹²¹ Jak také pozoruje Šatava, mnoho zlomových událostí řeckého povstání ve srovnání s ostatními zaniklo, jako např. vyhlášení nezávislosti Řecka na počátku roku 1822.¹²² Častá je také absence jakéhokoliv shrnutí, komentáře či zhodnocení významu revolučních událostí v Řecku. Zprávy se tak omezují na striktně informativní charakter a nelze v nich nalézt stopy po svobodném autorském projevu. Lze si domyslet, že pro v politice méně zblhlého čtenáře byla orientace ve vývoji revolučních událostí bez zasazení do politického kontextu náročná.

Níže představuji výběr stěžejních zpráv z *Dopisowatele* z let 1822 – 1824, které vycházely na počátku každého nového roku a shrnovaly nejdůležitější události roku předešlého.

První zpráva otištěná 1. ledna 1822 (se starší datací ze 17. 12.) připomíná tragické události minulého roku, ve kterém zažehlo povstání. Zmiňuje veřejnou a hanebnou popravu patriarchy Gregoria V. (neboli Řehoře V.), ke které došlo v Konstantinopoli 10. dubna 1821 v den pravoslavných Velikonoc.¹²³ Osud patriarchy, později prohlášeného za svatého, působí velice nešťastně a dodnes kontroverzně. Sám sympatizoval s řeckým povstaleckým hnutím *Filiki Eteria*, její nabídku na členství však odmítl, tak jako roli duchovního vůdce v revolučním hnutí na Peloponésu, a pod tlakem Vysoké Porty vydal církevní klatbu na jejího vůdce Alexandra Ypsilantise. Není ale záhodno jeho názorovou odlišnost od Adamantia Koraise a dalších sympatizantů Velké francouzské revoluce odsuzovat, jelikož si byl vědom

¹²¹ ŠATAVA, Leoš. Řecké povstání z r. 1821, s. 135.

¹²² ŠATAVA, Leoš. Řecké povstání z r. 1821, s. 135.

¹²³ viz str. 28

potenciálního neúspěchu anti-křesťanské nóty, jež provázela revoluční Francii, v silně věřícím Řecku. Článek dále vyjmenovává příkoří, činěné ze strany Turků, kteří v Konstantinopoli pronásledovali jakéhosi anglického spoluvyslance D. Happera až do jeho obydlí. Dle jeho slov *Frankové* (Francouzi), vyskytující se ve městě, již také nebyli v bezpečí, zmiňuje nemožnost diplomatické domluvy se sultánem a shromáždování velkého vojska na turecké straně.

1. ledna 1823 se pak dovídáme o řeckých námořních úspěších na Tenedu a v Dardanelách, kde se Řekům podařilo zlikvidovat koráb Kapudána paši¹²⁴ s 80 děly. Rovněž se dovídáme o listopadové popravě Mehmeta Saita Haleta Efendiho (1761–1822), který byl sultánovým oblíbencem až do roku 1821, kdy ho Mahmut II. nechal připravit o hlavu. Halet zastával pozici ministra vnitra na sultánově dvoře a mezi lety 1803-1806 působil jako ambasador v napoleonské Francii. Byl však obviněn z podpory separatistických aktivit Aliho paši a popraven janičáři. *Čechoslaw* se také zmiňuje o politickém vítězství janičářů nad Efendim Khalledem, jehož pevnost rozmetali a zapálili, žádaje si Efendiho hlavu, kterou si později nechal sultán doručit do Konstantinopole. Uvádí se také, že vítězství janičářům přineslo větší správní pravomoce, majíce nově v rukou *vedení zemské* a možnost zasedat společně se sultánem při projednávání zahraničních záležitostí.

13. ledna přichází zpráva ze Sedmihradska z 2. prosince předešlého roku 1823 o morové ráně, která zasáhla Turecko. Občané přicházející z Moldávie a Valachie byli povinni podrobit se *kontumacyi* (karanténě) po deset dní, rovněž jako veškeré zboží po dobu dvacet jedna dnů. Z novin ze Smyrny přes Neapol přichází smutné zprávy o druhém obléhání města Mesolongi, o vzájemných sporech maniotských velitelů a jejich ztrátách na loďstvu, jehož počet se z původních sto padesáti snížil na pouhých padesát. Dále informuje o porážce Řeků *Kandyánských* (Krétanů), kteří ztratili čtyři sta mužů při střetu s posílenou tureckou flotilou o egyptské síly.

Pozdější zprávy zaznamenávají porážku Řeků, ve které přišli o čtyři tisíce mužů, dále popisují kolující nemoce a potulné ozbrojené řecké lodě, které zajímají podél maloasijského pobřeží turecké lodě, mezi kterými se našla i jedna loď vezoucí habsburské zboží, a tak musela být Turkům zpětně prodána. Zprávy z Levanty z 10. prosince předešlého roku přináší výrazný úspěch Řeků, kteří nyní sami vládnu celému *Archipelagu* (Egejskému moři), poté, co spřátelená anglická flotila odplula do Tunisu vyjednat navrácení do otroctví prodaných Řeků. Poznámáno jest, že tato

¹²⁴ Osmanská hodnost vrchního velitele námořních sil.

okolnost by mohla zkomplikovat obchod s Habsburky. Reis-Efendi také svolil k projednání situace v Morei s britským vyslancem Stratfordem. Zprávy z 27. ledna přinášejí snahu Američanů poskytnout Řekům pomocné síly, k tomu se však nelibě vyjádřila Británie s obavami, že by si mohli klást nároky na Středozemní moře.

Britský ambasador Stratford Canning (1. Viscount Stratford de Redcliffe) působil v Konstantinopoli rovnou dvakrát mezi lety 1825-1828 a 1841-1858. Canning nabyl bohatých zkušeností již dříve, např. r. 1812 se účastnil vyjednávání Bukurešťského míru po rusko-turecké válce, obecně se snažil vystupovat v zájmu Řeků. Před bitvou u Navarina roku 1827 uprchl spolu s mnohými dalšími vyslanci z města a po jejím ukončení se usadil v Poru, kde se roku 1828 konala konference britských, francouzských a ruských diplomatů. Shromáždění v čele s Canningem podpořilo osamostatnění Řeků a poměrně štědrý územní rozsah Řecka, obojí však bylo zamítnuto vládami mocností pod záminkou ústupkové politiky vůči Osmanské říši. Řecká samospráva byla mocnostmi podpořena až po vítězné rusko-turecké válce, dobojované o rok později, kdy byla Osmanská říše výrazně oslabena.¹²⁵

Pozitivní zprávy z Turek ze 3. ledna 1824 přinášejí zprávy od řeckého kapetana ze *Zante* (Zakynthos), který spatřil křižovat moře před Patrou lodstvo Mavrokordata, jež mělo připlout na pomoc Řekům na obranu Mesolongi (Mavrokordatos měl v Mesolongi svou mocenskou základnu). Spekulovalo se o možném připojení albánských kmenů, které vystoupily ze spojení s Osmanskou říší, na řeckou stranu. Několik zpráv dokládá snahu Lorda Byrona nastřádat podporu jak v řadách filhelénů, tak v řadách bojovníků, kterých měl v plánu k jarnímu boji nasbírat osm set. Na turecké straně docházely finance, přesto byli Osmané schopni vítězství nad *Khandany* (Krétany), kterých zajali šest tisíc. Pozoruhodná zpráva zmiňuje *Omera Vryonise*, který zprvu bojoval na turecké straně a později měl údajně přejít k Řekům s prosbou, aby mu bylo dovoleno dožít mezi nimi, jelikož jeho děd byl křesťan. Ve skutečnosti se jednalo o osmanského pašu albánského původu, jménem Omer Vrionis (Ομέρ Βρυώνης), který byl několikrát sultánem pověřen válečným zásahem proti Řekům či Rusům. Z jeho činů se zdá, že se snažil být nestranný a nejednou se přímému střetu dokázal vyhnout. Sultán Vrionise, kvůli jeho neloajálnímu postoji vůči Osmanské říši, pověřil úřadem správce Soluně, daleko od Albánie, aby nemohl sprádat

¹²⁵ Wikipedia contributors. Stratford Canning, 1st Viscount Stratford de Redcliffe [online]. Wikipedia, The Free Encyclopedia; 2021 [cit.7.10. 2021]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Stratford_Canning,_1st_Viscount_Stratford_de_Redcliffe&oldid=1051325562

své „intriky“. Dle některých zdrojů Vrionis nakonec dožil a zemřel v dnešním Turecku ke konci roku 1828, jeho osud a případný obrat na řeckou stranu se ale dosud zdá být nejasný.¹²⁶

2. března 1824 jsou otištěny zprávy o první znamenité pomoci Řecku od duchovenstva a významných osob z Anglie a Německa, které zasílají značnou finanční podporu, zásoby střeliva a šatstva (*Pan Blakwiel veze na lodi Florida 40000 šterlingů anglických na pomoc Řekům. Hojně výtečných a učených mužů do Messolunghi se odebralo, aby založili maudrau vládu a dobrý pořádek uvedli.*) Zřízení tiskárny má napomoci šíření nařízení vlády. Pozitivní zprávy přichází i z Tunisu, který, prý, jen co spatřil anglické loďstvo, propustil všechny zatčené Řeky. Lord Byron se stává zemským radou a sám přispívá prodejem vlastní nemovitosti na válečné náklady. 25. května jsou otištěny zprávy z dubna o vyklizení tureckých vojsk z Moldávie a Valachie, ale také o neblahé smrti Lorda Byrona.

3.2.2. Wlastenský Zwěstowatel

V případě *Wlastenského Zwěstowatele* se lze opřít především o studii Konstantina Tsivose, který se zatím, jako jediný, tímto periodikem zabýval. Studie podrobně analyzuje ohlas prvního revolučního roku 1821 v Řecku s využitím historicko-srovnávací metody. Vybírá stěžejní témata zpravodajství, u kterých ověřuje pravdivost obsažených informací a věrohodnost zdrojů. Soustředí se rovněž na způsob prezentace událostí řeckého povstání českým čtenářům a na porovnání tehdejší znalosti tématu s dosavadními poznatky.¹²⁷ Studie chronologicky představuje dění v prvotních povstaleckých regionech Řecka, v Podunajských knížectvích a na jižním Peloponésu. Zaměřuje se nejprve na knížectví Moldávie a Valachie, která se nacházela pod správou privilegovaných řeckých či počtčtělých rumunských rodin a která se z tohoto důvodu stala dějištěm prvního odboje. Sleduje tedy tragický osud proslulého vůdce povstálých Řeků, knížete Alexandra Ypsilantise, potlačení povstání v Podunají a přesun revolučního dějství na Peloponés. Konstantinos Tsivos dochází k závěru, že otištěné zprávy o řeckém povstání nabyly v zahraniční rubrice priority před ostatním

¹²⁶Wikipedia contributors. Ομέρ Βρυώνης [online]. Wikipedia, The Free Encyclopedia; [cit.7.10.2021]. Dostupné

z: [online].https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%BC%CE%AD%CF%81_%CE%92%CF%81%CF%85%CF%8E%CE%BD%CE%B7%CF%82

¹²⁷ TSIVOS, Konstantinos. Počátky řecké revoluce v roce 1821 a její ohlas na stránkách týdeníku Wlastenský Zwěstowatel. *Slovanský přehled*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2021, č. 2.

zahraničním děním a jsou vesměs pravdivé a přesné. V nadcházejících letech však již není možné v periodiku vysledovat jakoukoli formu ohlasu řeckého povstání v české společnosti.¹²⁸

¹²⁸ TSIVOS, Konstantinos. Počátky řecké revoluce v roce 1821 a její ohlas na stránkách týdeníku Wlastenský Zvěstowatel. *Slovanský přehled*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2021, č. 2.

Závěr

Čechoslaw do oblasti prozkoumaných periodik přispívá novým poznatkem, a to necenzurovanými reakcemi tehdejších českých buditelů na politické dění v Řecku. Články podávají svědectví o sympatiích českých obrozenců k řeckým souvěrcům, nadčasových názorech a o jejich velmi dobré orientaci v evropské politice. Svoboda tisku v *Čechoslawu* působí až neuvěřitelně, s přihlédnutím ke zbývajícím tvrdě cenzurovaným periodikům. Přesvědčili jsme se, že články obrozenců do jisté míry v řecké otázce reflektují společenské povědomí. Na jedné straně lze předpokládat názorově rozmanitý, až negativní, vztah české společnosti k řecké otázce, pravděpodobně umocněný cenzurou, a na druhé straně snahu obrozenců o osvětu v této záležitosti. *Čechoslaw* odhaluje převažující sympatie obrozenců k řeckým křesťanským souvěrcům a jejich jednohlasnou shodu v oprávněnosti řeckých revolučních snah. Obrozenci vyzdvihovali právo Řeků na svobodu, rovnost a vlastní stát s ústavou a parlamentním zřízením. Většina přispěvatelů do *Čechoslawu* však stále považovala za ideální státní zřízení, které ztělesňuje všechny výše jmenované hodnoty, monarchii. Republikánské zřízení v tehdejší době bylo, jak se zdá, poznamenáno radikálním průběhem Velké francouzské revoluce, jejím brzkým zánikem a jakobínským terorem. Úvahy střídají jak liberálně, tak konzervativně laděná stanoviska. Od J.M. Ludvíka, který s kritikou liknavého evropského přístupu rozhodně nešetří, po M.S. Patrčku, jenž naopak varuje před hrozbou extremismu, provázejícím předchozí období revoluční Francie. V době sílícího nacionalismu proti německému útlaku nalezlo řecké utrpení pod nadvládou barbarských a otrokářských Osmanů mezi mnohými Čechy silné zastání. Turek byl vnímán také jako hanobitel křesťanské víry, který páchá ukrutnosti nejen na církevním majetku, ale i na věřících či dokonce nejvyšších klericích.

Z nadčasových úvah všech obrozenců, kteří přes cenzurní dohled prokázali výbornou orientaci v zahraničním politickém dění a dokázali předvídat vypočítavou politiku evropských mocností v řecké otázce, je zřejmý jejich kladný postoj k národně osvobozenckému boji Řeků a řeckému národu. Mnohé jejich úvahy by mohly být poplatné i v současné evropské politice.

Συμπέρασμα

Το περιοδικό *Čechoslaw* (Τσέχοσλαβ) συνεισφέρει με νέες γνώσεις στον τομέα των μέχρι στιγμής ερευνημένων περιοδικών. Συμβάλει με μη λογοκριμένες αντιδράσεις των Τσέχων αφυπνιστών στα πολιτικά γεγονότα της τότε Ελλάδας. Το περιοδικό μαρτυρεί θερμές συμπάθειες των Τσέχων αφυπνιστών για τους χριστιανούς συντρόφους, τον ακριβή προσανατολισμό τους στην ευρωπαϊκή πολιτική και τις διαχρονικές απόψεις τους. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραμένοντα σκληρά λογοκριμένα περιοδικά, η ελευθερία του λόγου στον *Čechoslaw* (Τσέχοσλαβ) φαίνεται πολύ μεγαλύτερη. Τα άρθρα των αφυπνιστών για το ελληνικό ζήτημα αντανακλούν την κοινωνική συνείδηση. Από τη μια, η υπόθεση μιας διάφορης, ακόμη και αρνητικής, στάσης της κοινωνίας απέναντι στο ελληνικό ζήτημα, πιθανώς επιδεινούμενης από τη λογοκρισία, γίνεται αντιληπτή, αντίθετα όμως φανερώνονται οι προσπάθειες των αφυπνιστών για τη διαφώτιση της κοινωνίας σε αυτό το θέμα. Ο *Čechoslaw* (Τσέχοσλαβ) αποκαλύπτει την κυρίαρχη συμπάθεια των αφυπνιστών για τους ομόθρησκους Έλληνες, ιδιαίτερα για τις επαναστατικές τους προσπάθειες, τις οποίες βρίσκουν σύμφωνα δικαιολογημένες. Οι αφυπνιστές υποστήριζαν το δικαίωμα των Ελλήνων στην ελευθερία, ισότητα και αυτόνομο κράτος με σύνταγμα και κοινοβουλευτικό κατεστημένο. Ωστόσο, οι περισσότεροι συνεισφέροντες εξακολουθούσαν να θεωρούν τη μοναρχία ως ιδανικό κρατικό θεσμό που ενσωματώνει όλες τις παραπάνω αξίες. Το δημοκρατικό κατεστημένο εκείνη την εποχή φαινόταν να συγχωνεύεται με τη ριζοσπαστική πορεία της Γαλλικής Επανάστασης, την πρόωρη κατάρρευση της δημοκρατίας και την τρομοκρατία των Ιακωβίνων. Ένα φάσμα μεταξύ φιλελεύθερων και συντηρητικών γνώμων αντιπροσωπεύεται από τις σκέψεις των αφυπνιστών. Από τον Ι. Μ. Λουδβικ, ο οποίος σίγουρα δε φείδεται κριτικής για την υποτονική ευρωπαϊκή προσέγγιση, μέχρι τον Μ.Σ. Πατρτσκα, ο οποίος, αντίθετα, προειδοποιεί για την απειλή του εξτρεμισμού που συνόδευε την προηγούμενη περίοδο της επαναστατικής Γαλλίας. Σε μια εποχή αυξανόμενου τσεχικού εθνικισμού ενάντια στη γερμανική καταπίεση, η ταλαιπωρία των Ελλήνων υπό την κυριαρχία των βαρβάρων και δουλεμπόρων Οθωμανών βρήκε μια ισχυρή υποστήριξη σε πολλούς Τσέχους. Ο Τούρκος επίσης απέκτησε την εικόνα του φρικτού εχθρού του Χριστιανισμού.

Ένα εκπληκτικό εύρημα προσφέρουν οι διαχρονικές σκέψεις των αφυπνιστών όπως και ο εξαιρετικός προσανατολισμός τους στην εξωτερική πολιτική παρά την

λογοκρισία. Πολλές σκέψεις, όπως αυτές που κατάφεραν να προβλέψουν την υπολογιστική προσέγγιση των ευρωπαϊκών υπερδυνάμεων, θα μπορούσαν να ισχύουν στο παρόν.

Τα επόμενα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης δε φέρνουν πολιτική ανταπόκριση στο *Čechoslaw* (Τσέχοσλαβ), ούτε στα άλλα δυο κύρια περιοδικά, στο *Wlastenský Zvěstowatel* (Πατριωτικός Αγγελιοφόρος) η στο *Dopisowatel pro Čechy a Morawany* (Ταχυδρόμος για τους Τσέχους και Μοράβιους). Εμφανίζονται μόνο διασκεδαστικά άρθρα που σχετίζονται με τις απολιτικές πτυχές της Ελλάδος. Η αυστηροποίηση της λογοκρισίας, πιθανώς, έδωσε ένα τέλος στην ελεύθερη πολιτική έκφραση.

Seznam použité literatury (řazeno v abecedním pořadí)

Prameny

Čechoslaw. Národnj časopis k užitku a kratochwjli. Red. Fr. B. Tomsa. Praha: V. R. Kramerius, 1821, roč. 2. ISSN 1801-3430.

Čechoslaw. Národnj časopis pro obweselenj srdce a mysli. Red. Fr. B. Tomsa. Praha: V. R. Kramerius, 1822, roč. 3. ISSN 1801-3430.

Čechoslaw. Národnj časopis pro Čechy a Morawany. Red. Fr. B. Tomsa. Praha: V. R. Kramerius, 1823, roč. 4. ISSN 1801-3430.

Čechoslaw. Národnj časopis pro Čechy a Morawany. Red. Fr. B. Tomsa. Praha: J.F.Schönfeld, 1824, roč. 5. ISSN 1801-3430.

Dopisowatel pro Čechy a Slowany. Praha: V.R. Kramerius, 1822, roč. 34. ISSN 1803-2052.

Dopisowatel pro Čechy a Morawany. Red. V.R. Kramerius. Praha: J. Schönfeld, 1823, roč. 35. ISSN 1803-2052.

Dopisowatel pro Čechy a Morawany. Red. V.R. Kramerius. Praha: J. Schönfeld, 1824, roč. 36. ISSN 1803-2052.

Wlastenský zvěstowatel. Red: Josef Linda. Praha: Jakub Ferdinand ze Schönfeldu, 1820-1824. ISSN: 1804-9281.

Literatura

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti.* Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

Mitwirkung mehrer Schriftsteller. *Erinnerungen an merkwürdige Gegenstände und Begebenheiten, verbunden mit Novellen, Sagen und Geschichten.* Wien und Prag: Karl Wilhelm Medau, 1840.

HRADEČNÝ, Pavel, DOSTÁLOVÁ Růžena, HROCHOVÁ Věra, OLIVA Pavel a VAVŘÍNEK Vladimír. *Dějiny Řecka.* Vydání první. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-192-1.

KOČÍ, Josef. *České národní obrození.* Vydání první. Praha: Svoboda, 1978. Členská knihnice (Svoboda). 457 stran.

MALEČKOVÁ, Jitka. *“The Turk“ in the Czech Imagination (1870s-1923).* Leiden: Brill Rodopi, 2021. Studia Imagologica. ISBN 978-90-04-44077-7.

PAPADIMITRIU, Tom. *Render unto the Sultan. Power, Authority, and the Greek Orthodox Church in the Early Ottoman Centuries*. Oxford: Oxford University Press, 2015. ISBN -13:9780198717898.

RYCHLÍK, Jan a kolektiv. *Mezi Vídní a Cařihradem*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-957-7.

SKŘIVAN, Aleš. *Evropská politika 1648—1914*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 1999. ISBN: 80-902261-3-2.

ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea: řecký boj za nezávislost 1821-1832*. První vydání. Praha: Epoque, 2011. Polozapomenuté války. ISBN 978-80-7425-087-3.

ŠATAVA, Leoš. Řecké povstání z r. 1821 - jeho ohlas a názory na ně v Krameriových Cýsařských, královských, vlastenských Novinách a v Dopisovateli pro Čechy a Slovany od počátků hnutí do vyhlášení nezávislosti Řecka v roce 1822. *Slovanský přehled*. Praha: Československo—sovětský institut ČSAV, 1984, č. 2, s. 129-136. ISSN 0037-6922.

TSIVOS, Konstantinos. Počátky řecké revoluce v roce 1821 a její ohlas na stránkách týdeníku Wlastenský Zvěstowatel. *Slovanský přehled*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2021, č. 2. ISSN 0037-6922.

Internetové zdroje

BREUER, Pavel. *Myslimír, po horách krkonošských putující*. Severovýchod [online]. 2021. Dostupné z: <http://severovýchod.jaybee.cz/myslimir-po-horach-krkonosskych-putujici/>

HEILANDOVÁ, Lucie, 2018. *Kresleno na kameni. Počátky brněnské a pražské litografie*. Brno. Disertační práce. Masarykova univerzita. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Radka Nokkala Miltová, Ph.D. Dostupné z: file:///C:/Users/HP/Downloads/Kresleno_na_kameni.pdf

Historický ústav AV ČR. *Ludvík, Josef Myslimír, 1796-1856*. Bibliografie dějin Českých zemí [online]. 2021. Dostupné z: <https://biblio.hiu.cas.cz/records/c5ed75b2-1700-4802-a178-b5a4b8c54c04>

Journal des débats politiques et littéraires [online]. Paris: 1789 -1944. ISSN: 1770-619X. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k433802k/f2.item>

KNAPKOVÁ, Kristýna. Počátky řeckého tisku. *Neograeca Bohemica*. 2017, č. 17, s. 49–61. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/142042/2_NeograecaBohemica_17-2017-1_5.pdf?sequence=1

KULHÁNKOVÁ, Markéta a SUMELIDU, Simone. VI.3 Jazyk. In: *Úvod do studia novořečtiny* [online]. ISSN 1802-128X. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/js15/novorectina/web/ch06_s03.html

ΚΑΤΣΙΚΑΣ, Χρήστος. 25η Μαρτίου 1821: Μια μέρα... που δεν συνέβη τίποτε! *Η Εφημερίδα των Συντακτών*. [online] 23.03.2021. Dostupné z: <https://www.efsyn.gr/node/286740>

Nakladatelé a knihkupci 18. století a Krameriova Česká expedice. [online pdf] Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/486376/mod_resource/content/1/Nakladatel%C3%A9%20a%20knihkupci%2018.%20stolet%C3%AD%20a%20Krameriova%20%C4%8Desk%C3%A1%20expedice.pdf

NĚMEC, Václav. Francie za vlády Napoleona. *dějepis.com* [online]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/francie-za-vlady-napoleona/>

SKÁCELOVÁ, Kateřina. Václav Rodomil Kramerius. In: *Čtenářský deník*. [online]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/onlinectenarskydenik/v%C3%A1clav-rodomil-kramerius>

SURÝ, Jan. *České národní probuzení*. 1997-2001. [online]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/ceske-narodni-probuzeni/>

VOIT, Petr. *Karel František Rosenmüller st.* Encyklopedieknihy.cz [online]. Praha, 2006. Dostupné z: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Karel_Franti%C5%A1ek_Rosenm%C3%BCller_st.

Wikipedia contributors. *Stratford Canning, 1st Viscount Stratford de Redcliffe* [online]. Wikipedia, The Free Encyclopedia; 2021. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Stratford_Canning,_1st_Viscount_Stratford_de_Redcliffe

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: *Josef Myslimír Ludvík* [online]. 2021. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Josef_Myslim%C3%ADr_Ludv%C3%A1k&oldid=19776286

Wikisofia, 2013[online]. ISSN:2336-5897. Dostupné z: <https://wikisofia.cz/wiki/Cenzura>

WÖGERBAUER, Michael, Petr PÍŠA, Petr ŠÁMAL a Pavel JANÁČEK. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014, Svazek I* [online]. Praha: Academia, 2015, s.230. Dostupné z: http://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/dejiny/Cenzura/V%20obecn%C3%A9m%20z%C3%A1jmu_sv1_po_imprimatur.pdf

Οι Έλληνες της Βιέννης. Κοινωνική Δέσμευση στις ελληνικές κοινότητες της Βιέννης (18^{ος} - 20^{ος} αι.). In: Universität Wien [online]. 2014. Dostupné z: <https://wienergriechen.univie.ac.at/el/oi-ellines-tis-biennis/>

ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Προκόπης *Όψεις της πορείας του ελληνικού έθνους – ρίζες και προοπτικές.* In: Youtube [online]. 24.3.2021. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=KH_QT5Rshfg&ab_channel . Kanál uživatele 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση.

ΠΟΛΙΤΗΣ, Αλέξης. *Λογοτεχνία στα χρόνια της Επανάστασης*. In: Youtube [online]. 10.3.2021. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=LF_cbM4exCw&ab_channel

ΠΟΛΙΤΗΣ, Αλέξης. Μύθοι και σκληρές αλήθειες για την Επανάσταση του 1821. *ΤΑ ΝΕΑ* [online]. 2010. Dostupné z:

<https://www.tanea.gr/2010/03/22/lifearts/culture/mythoi-kai-sklires-alitheies-gia-tin-epanastasi-toy-1821/>. ISSN 1108-6203.

ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ - SANGMEISTER, Ιουλία. *Κείμενα της επανάστασης*. Πανεπιστήμιο Κύπρου. Μάρτιος 2021.

Στην Αρεόπολη η Σακελλαροπούλου για την επέτειο της έναρξης του απελευθερωτικού αγώνα. *Πρώτο Θέμα* [online]. 17.3. 2021. ISSN 2585-2299. Dostupné z:

<https://www.protothema.gr/politics/article/1105367/stin-areopoli-i-sakellaropoulou-gia-tin-epeteio-tis-enarxis-tou-apeleutherotikou-agona/>

ΤΣΙΒΟΣ, Κώστας. Οι Τσέχοι και το 1821. Ο αντίκτυπος της Ελληνικής Επανάστασης στον τσεχικό Τύπο. *Η ΑΥΓΗ* [online]. 2021. Dostupné z:

[avgi.gr/entheta/anagnoseis/381418_oi-tsehoi-kai-1821?fbclid=IwAR0wbANvjjB8Tc1fGrCY8iDSVIZC6G_Vjh9FmzovgyY9AJxwR6swpJ2KNmo](https://www.avgi.gr/entheta/anagnoseis/381418_oi-tsehoi-kai-1821?fbclid=IwAR0wbANvjjB8Tc1fGrCY8iDSVIZC6G_Vjh9FmzovgyY9AJxwR6swpJ2KNmo)

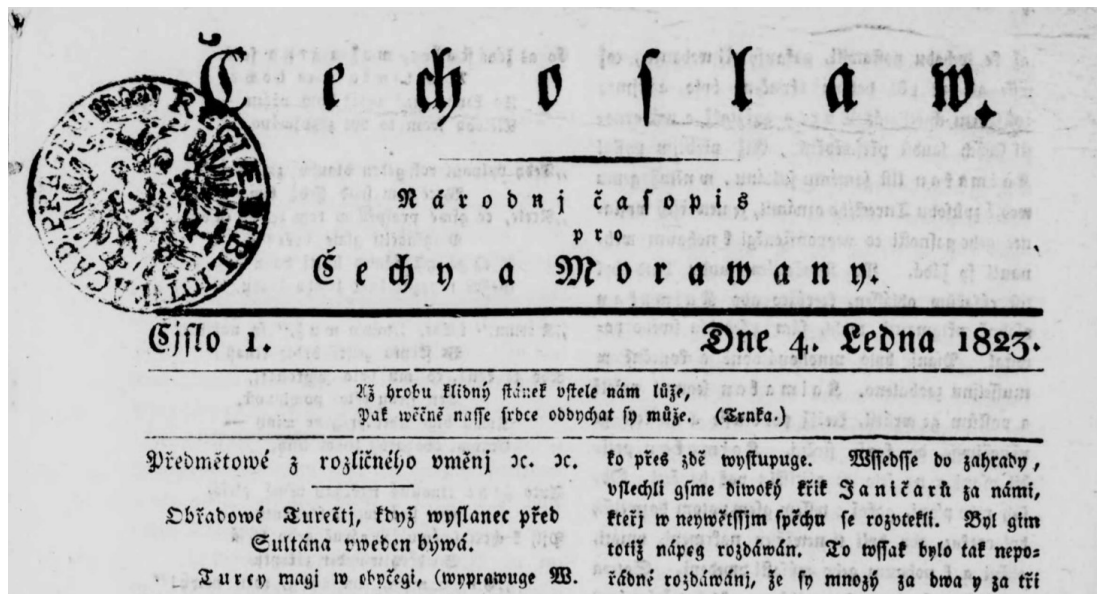
1821-2021 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση. Σειρά ομιλιών και συζητήσεων. Πανεπιστήμιο Κύπρου. In: Youtube [online]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/channel/UCrOshwASe6sTmzr0VaOopyg>

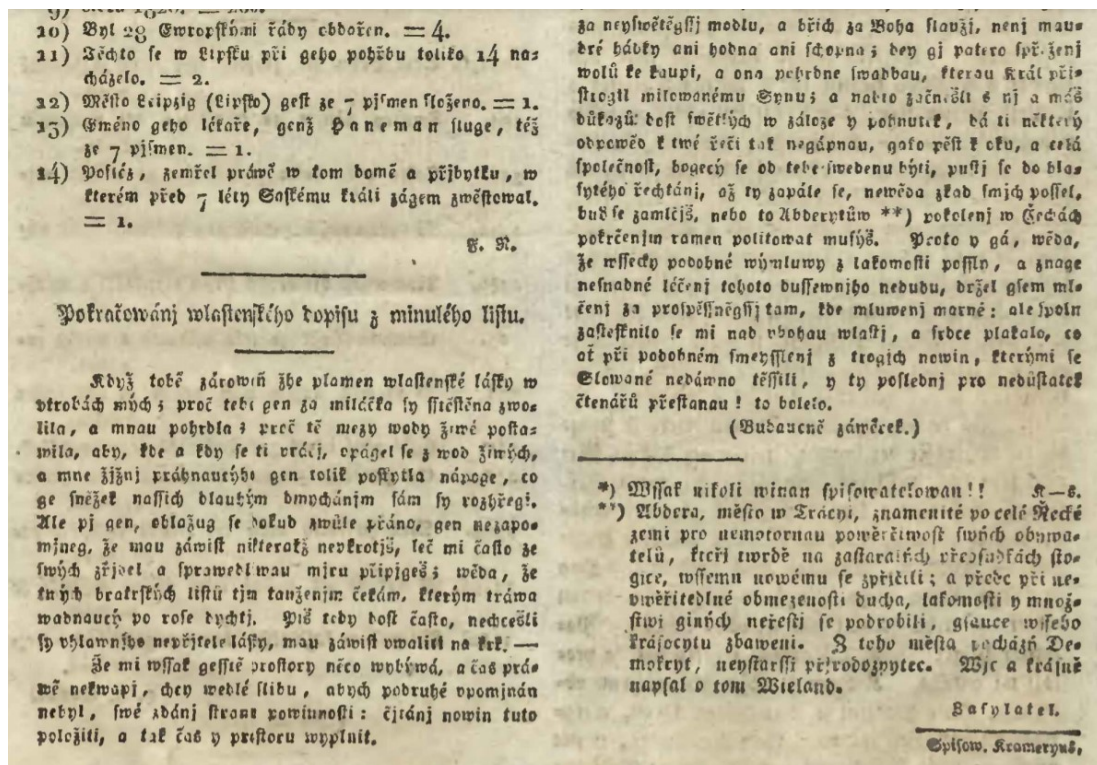
4. *Το γλωσσικό ζήτημα (1760-1824)* [online]. Dostupné z:

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/3328/4/02_chapter_4.pdf

Obrazové přílohy

1. číslo Čechoslawa r. 1823, v úvodu článek *Obřadové Turečti, když vyslanec před Sulátna uveden bývá*, zdroj NKP – Kramerius

Vlastenecký dopis psaný na pokračování, 16.3.1821, zdroj NKP - Kramerius

Wědomosti a dopisowé.

* Z Přibrami, dne 10. čerwence.

(Záwěreč.)

Alle geho omylné gednání pochází z omylného smyšlení. Přirovnává Ewrepské mocnáře k pítměšnému, a žádného rozdílu mezi ním a ním nevidí. Pročež myslí, žeby se w ostatnj Ewropě tjmtež právem poddanj proti swým Pánům pozdwihnaut mohli, jako Řekové. Než welký to cmyl. Ewropští swrchownjcy nezaložili swau vládu na pauhé násylné moci, alebrž na práwu, na vzednáních, na obapolných wmluwách, zvláště pak na práwu dědičném. Hned gegich předkové panowali dobrým právem, a sance buď wywoleni, buď nápadnictwjm, anebo giným spravedliwým nárokem k tránu powoláni. A čeho potomcy právem zdědili, toho právem držegj. A aby se toto práwu Ewropšťých mocnářů, a gegich bedliwé ku práwu zhlížej gestě swětleji okázalo, galkého tu w Ewropě sněmowánj, wmluwánj, opatrného pokoge zawjránj, dyplomatyckého wygednávánj, práw wysřetowánj stanowenj a zastávánj? Kde nalezáme genom něgaký stjn wšeho toho mezi Řeky a Turky? A kdyby se y w Ewropě kdy bylo stalo, aby gednotná částka něgakého mocnářstwj snad gen pauhým právem meče, tak jako w Turcích pode vládu mocnáře křesťanského byla připadla: nezůstává zagisté w tom stawu, w kterém Řekové osamorčlá, pauze

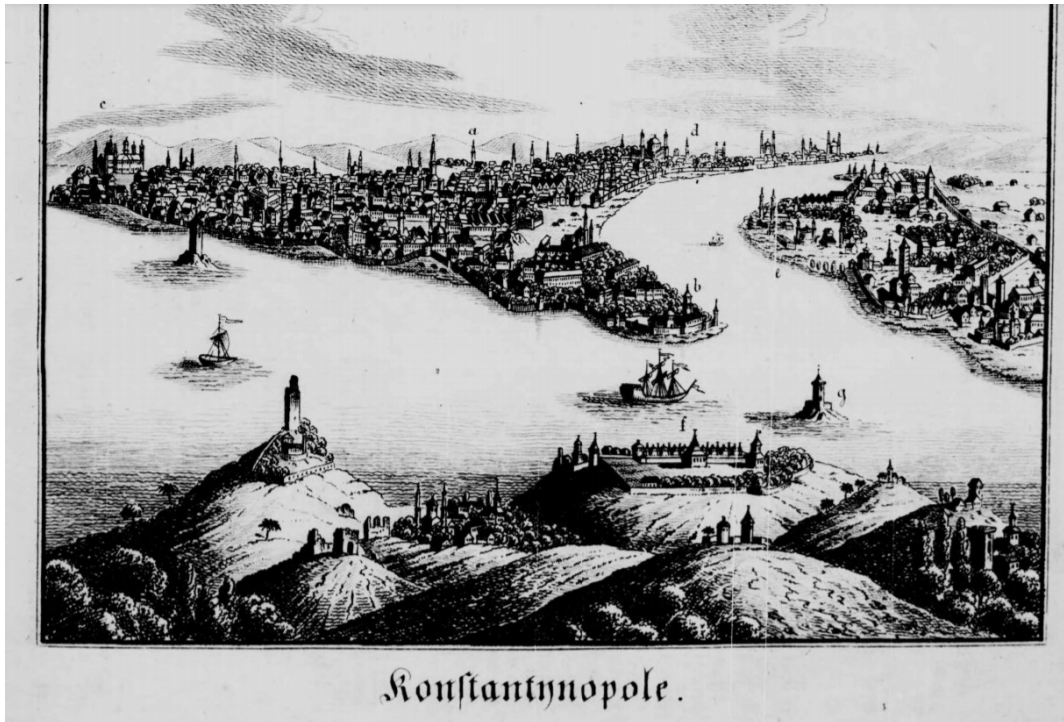
serajlských ženské pohlawj tupj, a když ge mrzce zneuctili, napotom křewěžjníwým křesťánjm wen do pole táhnau, aby y w mužském, což wdatného a čackého gest, zahubili: když rozwážjme gegich a dosawádnej a jako zakorenitau leniwost, hrubost, lafomost, a wkrutenstwj, wedlé kterýchžto wlastnosti celé dny w negápné zahálčiwosti strawugj z Ewropu o penjze okrádagj, aby ge do swých ničemných sřladů serajlských wložili; wedlé kterých wšem wědám a naukám auhlawnjmi gsau jako nepřátelcy, tistnauce sotwa několik knih do roka w Konstantynopoli; wedlé kterých y swým sultánům obyčegně prowážkem do hrobů pomáhagj, a nunj y prostřed křesťanských řjssi nebáli se chrámy křesťanské zbořiti, welebné duchowenstwo pro dosti malé anebo žádné podežrenj ke kostelnjch wratech na odiw a potupu celého křesťanstwa rozweřseti, bohaté kupce olaupiti, wyslanec podle starodawnjho zřisřobu potupiti, a to wšefko na fragi se rozjedragjch proti njm propasti tropiti: když toto wšefko děginstwjim osvědčené gako w gednu gednotu sřcneme a rozwážjme, zagisté tu musj každý lidumil přáti, aby giž gednau zahynula barbářská mocnost tato, a aby se proti nj, y na ochranu řeckých křesťanů y na zřázu dālšjho tyraněnj, křesťanskj mocnáři tal oborili jako se to w křizowých cestách wědu dwa náctého stalo. Darcemžby tu bylo poznamenánj, že Turci w čas francouzských nebezpečenstwj, ničjm obecněmu dobrému nepřekážel. Kdyby gen mohł, a kdyby gen wnitřnj rážnice geho řjssi byly neostlabily, mělibychem se myslim gestě Mohackých bitew a oblehánj Wjdně co báti. Anž nám tu wyprawuge P. sřlechtic gegich předesřle mocné wkrutenstwj, a gegich zmužily odpor proti Francouzům w Egyptě. Co byli, negsaw; a co učinili w Egyptě, za to měli anglické pomocy, ohavné wražďe wšborného generála Klébra, a negápné neopatrnosti poturčeného generála Menú co děkowati, ginákby ztěžj giž wje swé firmany do Egypta posřsali. Gen kdyby náš spravedliwý mocnář a ochránce postlačených na tento rozwiklaný trůn barbářský swau mocj wyrazil; z druhé pak strany welkodusřnj Čár njm zatřásł; widělibychom hnedle mysljm tu náramnau geho stálost, a sřlu, podle které wřj nesmj nežatřwjnj moci w Ewropě, gak tomu Pan sřlechtic chce, nazwán býti. Což aby se w brzce a sřastně stalo, mělaby zagisté wšech křesťanů swatá žádost y každodennj modlitba býti.

meče, tak jako w Turcích pode vládu mocnáře křesťanského byla připadla: nezůstává zagisté w tom stawu, w kterém Řekové osamorčlá, pauze k otročenj a nátisřu snášejnj jako ustanowena: pozřjwá zagisté buď zárowných, anebo aspoň ne o mnoho menšjch práw, swobod, a prospěchů co giné staršj téžžž mocnářstwj částky; a giž tjmto dobrodinjm k tomu přiwedena gest, aby pozděgi za práw jeho Pána vzjala toho, který byl počátečnj genom násylný; a aby mu tal wěrně jako ostatnj slaužila, anto y on zárownau přči o nj, jako o ostatnj weče. Co tedy w Řeckých gestli ne právem, aspoň dowolensým, hágenjm a wydřeně swobody dobřwánjm slowe, toby w ostatnj Ewropě musylo skutečným buřičstwjim slauti, anto mezi křesťany tránowé na práwu založeni gsau.

A když sy nunj wzpomeneme na strasřiwé wlastnosti wlády Otomanské, děginstwjim osvědčené: gaké potoky křesťanské křwe prolili: gak násylně křesťanstwj we wýchodnjch zemjch potlačili: gak mnoho křesťanských zemj oblaupili a wydrancowali: gak někdegsj swanité fraginy řecké a egyptské pilnosti téměř w barbářské paušře a w neplodné stepy obrátili: když sy předstawjme, gak we swých

že Turci w čas francouzských nebezpečenstwj, ničjm obecněmu dobrému nepřekážel. Kdyby gen mohł, a kdyby gen wnitřnj rážnice geho řjssi byly neostlabily, mělibychem se myslim gestě Mohackých bitew a oblehánj Wjdně co báti. Anž nám tu wyprawuge P. sřlechtic gegich předesřle mocné wkrutenstwj, a gegich zmužily odpor proti Francouzům w Egyptě. Co byli, negsaw; a co učinili w Egyptě, za to měli anglické pomocy, ohavné wražďe wšborného generála Klébra, a negápné neopatrnosti poturčeného generála Menú co děkowati, ginákby ztěžj giž wje swé firmany do Egypta posřsali. Gen kdyby náš spravedliwý mocnář a ochránce postlačených na tento rozwiklaný trůn barbářský swau mocj wyrazil; z druhé pak strany welkodusřnj Čár njm zatřásł; widělibychom hnedle mysljm tu náramnau geho stálost, a sřlu, podle které wřj nesmj nežatřwjnj moci w Ewropě, gak tomu Pan sřlechtic chce, nazwán býti. Což aby se w brzce a sřastně stalo, mělaby zagisté wšech křesťanů swatá žádost y každodennj modlitba býti.

Pracj a nákladem W. R. Kramerjusa. X Tiskem archiepisřupřle knihtisřicnj.

Obrazová příloha Konstantinopole z 18.1. 1823, Čechoslaw, zdroj NKP – Kramerius

Úvodní strana Dopisowatele pro Čechy a Morawany, 1.1.1823, zdroj Archiv NK ČR

Ioannis Kapodistrias, zdroj Wikipedia the free encyclopedia

Theodoros Kolokotronis, zdroj Wikipedia the free encyclopedia

Britský ambasador Stratford Canning (1. Viscount Stratford de Redcliffe), zdroj Wikipedia the free encyclopedia

Grigorij Alexandrovič Stroganov, zdroj Wikipedia the free encyclopedia

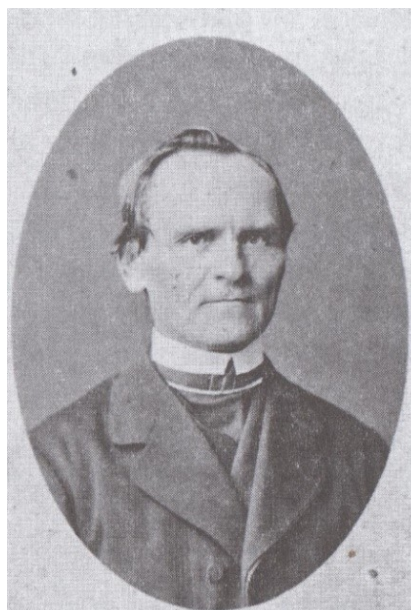
Nakladatel Václav Rodomil Kramerius,
zdroj Wikipedia the free encyclopedia

Redaktor František Bohumil Tomsa,
zdroj Historický ústav AV ČR

Nakladatel Jan Ferdinand Nepomuk
Schönfeld, zdroj isabart.org

Obrozenec a přispěvatel Josef Myslimír
Ludvík, zdroj int. stránky Česká Skalice

Řecká prezidentka Αικατερίνη Σακελλαροπούλου uctivá památník v Areopoli, 17.3.2021, zdroj The New Hellenic Times

Řecké územní zisky po ukončení revoluce a mezi lety 1832-1947, zdroj reddit.com